

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Α γ ρ ο τ ι κ ή ς Τ ρ α π έ ζ η ς : «Ανάλυσις τῆς ζητήσεως γεωργικῶν προϊόντων καὶ προβλέψεις διὰ τὴν περίοδον 1966—1970». Ἀθήναι, Ἐκδοσίς Ἀγροτικῆς Τραπέζης Ἑλλάδος, Ὑπηρεσίας Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, 1966.

Μία νέα προσφορά εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιστήμην ἀποτελεῖ ἡ ἀνωτέρω ἐργασία τῆς ΑΤΕ. Πρόκειται περὶ τῆς ἐρεύνης ποῦ ἔγινε ἀπὸ ομάδα νέων ἐπιστημόνων, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ κ. Ν. Γκαργκάνα, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦν στὴ νέα ὑπηρεσία Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ καθαρὰ θεωρητικὸ—ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον, τὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ διεξαχθεῖσα ἐργασία ἐξυπηρετοῦν πρακτικούς σκοπούς. Διότι ὑποβοηθοῦν τοὺς ὑπευθύνους γιὰ τὸν ὀρθὸ προγραμματισμὸ τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν ἀσκήσιν ὀρθολογικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ἡ γνώσις τῶν μελλοντικῶν κατευθύνσεων τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὰς προβλέψεις τῶν ἐξαγωγικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας, ἀποτελεῖ κατὰ τὴ σημερινή φάσιν τῆς ἀναμορφώσεως τῆς γεωργίας τὸ ἀσφαλέστερο κριτήριον γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ ὕψους καὶ τῆς συνθέσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ γιὰ τὴν κατανομή τῶν πόρων στὴ γεωργία.

Τώρα ποῦ πρόκειται νὰ γίνη ἡ προσαρμογὴ τοῦ σχεδίου προγράμματος Οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως (1966—70), ποῦ ἐξεπόνησε τὸ ΚΕΠΕ, βάσει τῶν νέων στοιχείων τῆς οἰκονομίας, τὰ πορίσματα τῆς παραπάνω ἐρεύνης θὰ ἀποτελέσουν πολὺτιμη πυξίδα προσανατολισμοῦ τῶν ἐπιδιώξεων γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.

Βάσει τῶν πορισμάτων τῆς ἐν λόγω ἐρεύνης, μέχρι τὸ 1970 θὰ μειωθῇ σὲ σημαντικὸ βαθμὸ ἡ ἐσωτερικὴ ζήτησις πολλῶν γεωργικῶν προϊόντων, ὥστε νὰ μειωθῇ τὸσον ἡ κατὰ κεφαλὴν, ὅσον καὶ ἡ συνολικὴ κατανάλωσις σίτου, ὀσπρίων, ἐλαιολάδου καὶ ὠρισμένων κηπευτικῶν προϊόντων, ἐνῶ ἀντιθέτως θὰ αὐξηθῇ μὲ ταχὺ μὲν ρυθμὸ ἡ κατανάλωσις ζωικῶν προϊόντων, ζύθου, φρούτων καὶ ὠρισμένων κηπευτικῶν, μὲ βραδύτερον δὲ ρυθμὸ ἡ κατανάλωσις ὀρύζης, σιγαρέττων, βάμβακος καὶ ζαχαρέως.

Στὴν ἔρευνα τονίζεται ὅτι θὰ παρατηρηθῇ κατὰ τὴν προσεχῆ πενταετία αὐξήσις τῆς καταναλώσεως γεωργικῶν προϊόντων μὲ ἀποτέλεσμα τὴν βαθμιαία μείωσιν τοῦ ἐξαγωγικοῦ πλεονάσματος δυναμικῶν προϊόντων (ὅπως π.χ. τὰ φρούτα καὶ λαχανικά) καὶ ἐπομένως τὸν περιορισμὸ τῶν συναλλαγματικῶν πόρων καὶ ταυτόχρονα τὴν αὐξήσιν τῶν δαπανῶν σὲ συνάλλαγμα γιὰ εἰσαγωγὰς ἄλλων προϊόντων (ζωοκομικῶν) πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Ἔτσι μέχρι τὸ 1970 ἡ ἑλληνικὴ παραγωγή ὄχι μόνον δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ διαθέσῃ περισσεύματα γιὰ ἐξαγωγή, ἀλλὰ ἀντίθετα ἡ ἐσωτερικὴ κατανάλωσις θὰ ὑπαγορεύῃ τὴ δαπάνην συναλλαγματικῶν πόρων γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν ἀναγκαίων προϊόντων ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Μὲ τὴν ἔρευνα αὕτη τῆς ΑΤΕ ἐπισημαίνεται καθαρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ δημόσιες ὑπηρεσίαι εἶναι ἐντελῶς ἀπροετοίμαστες νὰ παρακολουθήσουν τὶς ἀλλαγὰς στὴν κατανάλωσιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ νὰ λάβουν τὰ κατάλληλα μέτρα, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν.

Ἡ μελέτη περιέλαβε 46 συνολικά ἀπὸ τὰ βασικώτερα προϊόντα πού καλύπτουν τὰ 85–90% τῆς συνολικῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως τροφίμων καὶ τὰ 80–85% τῆς ἀκαθά-ριστης ἀξίας τῆς γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς.

Πασχ. Τσαμπάσης

Θ α λ ῆ Β. Α ν δ ρ ε ἄ δ η (ἐπιτίμου Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Ὁργανισμοῦ Καπνοῦ) : «Σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸ σύγχρονο πρόβλημα τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ». Ἀθήνα 1967, σελ. 214.

Ἐξόχως ἐνδιαφέρον παρουσιάζεται τὸ βιβλίον τοῦ κ. Θαλῆ Ἀνδρεάδη, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, διεχειρίσθη τὰ καπνικά ζητήματα ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς ὑπηρεσιακῆς πυραμίδος εἰς τὸν Ἐθνικὸν Ὁργανισμὸν Καπνοῦ.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀνδρεάδη, ἀναφέρεται, κυρίως, εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ καπνοῦ. Παρὰ ταῦτα, ὁμως, εἰς τὴν πραγματικότητα, εἶναι σύγγραμμα ἔθνικοῦ καὶ ἠθικοῦ περιεχομένου : Εἰς τὰ ἑπτὰ κεφάλαιά του, ἀναπτύσσονται θέματα παραγωγῆς (ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ) ἐμπορίου, παρεμβατικῆς πολιτικῆς, κρατικῶν ἀποθεμάτων, κοστολογήσεως κ.λ. ἀλλὰ ἀναφέρονται παρεμπιπτότως, καὶ αἱ πάσης φύσεως ἀδυναμίαι περὶ τὴν καπνικὴν πολιτικὴν καὶ σκιαγραφεῖται ἡ διαμορφωθείσα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τὴν ὑπαίθρου, δυσμενῆς κατάστασις. «Ἡ κακοδαιμονία τοῦ ἑλληνικοῦ καπνοῦ δὲν ὀφείλεται, γράφει ὁ κ. Ἀνδρεάδης, εἰς τὴν ἔλλειψιν δυνατότητος ἐπιβολῆς τοῦ οἰουδήποτε λογικοῦ προγράμματος μὲ βάσιν τοὺς κανόνas παραγωγικότητος καὶ ἀνταγωνιστικότητος. Δὲν ἔπαιον τόσο οἱ νόμοι, ὅσον οἱ ἄνθρωποι...». Ὁ κ. Ἀνδρεάδης πιστεύει, ὅτι τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου ἀποτελεῖ ἡ ἄρμονικὴ συνεργασία μεταξὺ τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου καὶ τοῦ κράτους. Αὐτὴ δὲ ἡ συνεργασία εἶναι δυνατὴ μόνον ὅταν ὁ ἀγρότης ἀποκτήσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν ἰθύνουσαν τάξιν. Τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῆ, ὅταν τὸ ἔμψυχον ὕλικόν τῆς ὑπαίθρου εἶναι δηλητηριασμένον ὑπὸ τοῦ «πνεύματος τῆς ἀνευθυνότητος» καὶ ναρκωμένον ἀπὸ κηρύγματα «ὀδηγοῦντα εἰς τὸν οικονομικόν, κοινωνικὸν καὶ ἔθνικόν κατήφορον». Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ὁ συγγραφεὺς τονίζει ὅτι, διὰ νὰ λυθῆ τὸ πρόβλημα, πρέπει, πέραν τῆς υἰοθετήσεως καὶ ἐφαρμογῆς ἐνὸς ὑγιούς, ρεαλιστικοῦ καὶ τομηροῦ προγράμματος καπνικῆς πολιτικῆς, τὸ ὅποιον θὰ ἀναπτύσσειται διεξοδικῶς, νὰ ἀναληφθῆ καὶ σταυροφορία τοῦ ὑπευθύνου ἡγετικοῦ κόσμου διὰ νὰ φθάσῃ ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας μέχρι τὸ τελευταῖον χωρίον καὶ νὰ διαφωτισθῆ καὶ διαπαιδαγωγηθῆ ἔτσι ὁ ἀγρότης.

Τὸ μέγα σύγχρονον θέμα «καπνὸς καὶ ὑγεία», δὲν ἦτο, φυσικὰ, δυνατόν νὰ ἀφήσῃ ἀδιάφορον τὸν συγγραφέα ἐνὸς παρομοίου, ἐμπεριστατωμένου, πονήματος. Ὅπως δὲν τὸν ἄφησαν ἀδιάφορον καὶ ὅλα τὰ δευτερεύοντα, ἀλλὰ πάντοτε σημαντικὰ, ζητήματα πού ἔχουν ὀποιαδήποτε σχεσίαν μὲ τὸ γενικώτερον ἑλληνικὸν καπνικὸν ζήτημα. Παραλλήλως δέ, ὅπως μὲ εὐθύτητα καὶ εὐλικρίνειαν διευκρινίζει ὁ κ. Θαλῆς Ἀνδρεάδης εἰς τὸν πρόλογον, εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ ἐξάρη τὴν σημασίαν πού ἔχουν ὄχι τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα : «Οἱ ἄνθρωποι πού ζοῦν, κινοῦνται καὶ ἐργάζονται μέσα εἰς τὸν καπνὸν καὶ γύρω ἀπὸ τὸ ἔθνικὸ αὐτὸ προϊόν, ἡ νοοτροπία των, ἡ συμπεριφορὰ μεταξὺ των καὶ πρὸς τρίτους, καθὼς καὶ ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὅποιον ὅλα αὐτὰ ἐπηρεάζουν καὶ περιπλέκουν τὸ πρόβλημά μας, μὲ ἰδιαίτερη προβολὴ τῶν θεμάτων ἐκείνων πού εἶναι ἐπικαιρα καὶ ἐπείγοντα».

Β. Ε.

Σ τ α ὕ ρ ο υ Α. Β ο υ τ υ ρ ᾶ (Ἐπιμελητοῦ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς) : «Ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς θεωρίας τῆς σχέσεως ἐργασίας». Ἀθήνα 1968, σελ. 32.

Θὰ ἦτο μᾶλλον σκόπιμον, διὰ νὰ καταδειχθῆ σαφῶς ἡ σπουδαιότης τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης ἐρεύνης νὰ ἀναφερθῶν τὰ ἐν αὐτῇ ἐξεταζόμενα βασικὰ θέματα. Κύρια ἀντικείμενα τοῦ συγγραφεῶς ἀποτελοῦν αἱ πηγαὶ τῆς θεωρίας τῆς σχέσεως ἐργασίας καὶ ὁ ἀρχικὸς σχηματισμὸς αὐτῆς ἐν Γερμανίᾳ, αἱ πρῶται περὶ αὐτῆς συζητήσεις καὶ ἡ ἀντίδρασις,

τὸ νομικὸν οἰκοδόμημά της, ἡ κριτικὴ ἐκτίμησις τοῦ Paul Durant, ὁ παραλληλισμὸς αὐτῆς πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ «θεσμοῦ», ἡ θέσις τὴν ὁποίαν παίρνει ἡ σύγχρονος γαλλικὴ ἐπιστήμη καὶ νομολογία ἔναντι τοῦ προβλήματος καὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ Durant, καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἀπήχησης τῆς θεωρίας εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν νομολογίαν. Τέλος, παρατίθενται τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς ἐρεύνης ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα καὶ αἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τοῦ θέματος. Δοθέντος δὲ ὅτι πρόκειται περὶ διακεκριμένου ἐπιστήμονος καὶ ἐρευνητοῦ, ἀξίζει νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ καὶ εἰς τὸ ἔργον του τοῦτον.

Σ. Α. Β.

Ἰωάννου Λ. Ζάρρα, πρώην γενικοῦ γραμματέως Ὑπουργείου Ἐργασίας :
«Διεθνὴς Κοινωνικὴ Πολιτικὴ», (ἀνάπτυπον). Ἀθήναι 1967, σελ. 39.

Ἡ Δημόδης ἔκφρασις, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅπου γίνεται λόγος περὶ πολλῶν κανίστρων, θὰ πρέπει νὰ ἀναμένεται ἑλλιπῆς ἐσοδεῖα ὤων, κυριολεκτεῖται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς διεθνoῦς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Παρὰ τὴν ὑπαρξίν ἀτελευτήτου κομβολογίου διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ ὀργανώσεων ἐπιφορτισμένων μὲ τὴν προαγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου ὡς κυττάρου τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν, θὰ ἐχρειάζετο ὄντως μικροσκόπιον, πρὸς ἐντοπισμὸν τῶν ἐπιτεύξεων, αἱ ὁποῖαι προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἀνάληψιν τῆς σχετικῆς σταυροφορίας. Διότι καὶ σήμερον, ὅπως ἄλλωστε καὶ παλαιότερον, τὰ πλοῦσια ἔθνη τῆς γῆς κατασπαταλοῦν μέγα μέρος ἰκμάδος τῶν εἰς τὴν προπαρασκευὴν πολέμων, ἐνῶ τὸ φάσμα τῆς πείνης ἀπειλεῖ τὸ συντριπτικώτερον ποσοστὸν τῆς ἀνθρωπότητος, οὐδόλως ἔξωστρακιζόμενον ἐκ τῶν συνεχῶς ἐπιαναλαμβανόμενων εἰς τὰς διπλωματικὰς συσκέψεις δηλώσεων περὶ τῆς πρωταρχικῆς σημασίας τῆς καθολικῆς προόδου, ὡς παράγοντος ἐξασφαλίζοντος τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀλληλοκαταϊόησιν τῶν λαῶν τῆς γῆς.

Ἡ Διεθνὴς Ὀργάνωσις Ἐργασίας, ἡ Ὀργάνωσις Τροφίμων καὶ Γεωργίας (FAO), ἡ UNESCO, ἡ Παγκόσμιος Ὀργάνωσις Ὑγείας καὶ ἄλλοι 150 διακυβερνητικοὶ ὀργανισμοί, ἔχουν ἀναλάβει ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, δρώντων κυρίως διὰ τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Συμβουλίου, νὰ καταστήσουν ὀλιγώτερον ὄδυνηρὰν τὴν τύχην τῶν χεϊμαζομένων καὶ ἀναξιοπαθούντων, ὄχι τόσον ἔνεκα φιλευσπλαχνίας καὶ ἀλληλεγγύης, ὡσον ἔνεκα πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς σκοπιμότητος. Ἀλλὰ παρ' ὅλον ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς διεθνoῦς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἔχει τεθῆ ἐπὶ ρεαλιστικῶν βάσεων καὶ παρ' ὅλον ὅτι ἐκ τῆς γενναιοδωρίας σχεδὸν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ὠφελοῦνται μακροχρονίως προσφέροντες καὶ λαμβάνοντες, ἐν τούτοις, οἱ εὐποροῦντες περιορίσθησαν, τοῦλάχιστον μέχρι τοῦδε, εἰς πλατωνικὰς ἐξάρσεις καὶ ἐπιτηδευμένας συζητήσεις, χωρὶς νὰ θέτουν τὴν χεῖρα εἰς τὸ βαλάντιον μεθ' ὅσης εὐκολίας λέγονται νὰ ὑπογράψουν διεθνεῖς συμβάσεις. Ἡ ἀπόκλισις μεταξὺ δεδηλωμένης βουλήσεως καὶ συγκεκριμένων πραγματοποιήσεων, εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, τόσον μεγάλη, ὥστε θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ὀμιλήσῃ καὶ περὶ ὑποκρισίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κυνισμὸς εἶναι πλέον «ντεμοντέ» καὶ ἡ ἀπόρριψις τῆς χειροτέρας περὶ παντὸς πράγματος ἐκδοχῆς, μᾶλλον ὠφελεῖ παρά βλάπτει, προκριτέον νὰ ἀναμείνωμεν μήπως δικαιοθῆ ἐκ τῶν πραγμάτων ὁ Toynbee, εἰπὼν, ὅτι ὁ 20ὸς αἰὼν νὰ περάσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν, ὡς ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπότης ἔθεσε καὶ προσεπάθησε νὰ λύσῃ εἰς πανοικουμηνικὴν κλίμακα, τὸ πρόβλημα τῆς εὐημερίας τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἐμπεριστατωμένον μελέτημα τοῦ κ. Ζάρρα, σκιαγραφοῦν ἀδρομερῶς, τί ἔχει γίνεῃ μέχρι σήμερον, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς διεθνoῦς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἀπὸ πλευρᾶς σκοπῶν, ὀργάνων καὶ μεθόδων, παρέχει τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ ὑπάρχουσα τὸ γε νῦν ἔχον δικτύωσις θὰ ἤρκει πρὸς ἐπιτέλεσιν ἀξιολογωτάτων προόδων, ἂν ἡ πρὸς δρᾶσιν ἐφευριστῶν ἐξωμοιοῦτο ποτὲ πρὸς τὴν θέρημν τῶν διακηρύξεων καὶ τὴν χωρητικότητα τοῦ ἐγκαθιδρυθέντος ὀργανωτικοῦ πλαισίου.

Δημ. Μορτόγιας

Σ π. Ζ ε υ γ α ρ ί δ η : «Τὸ Μάρκετινγκ : Σημεῖο προσανατολισμοῦ», Ἀθήναι 1966 (ἀνάτυπον), σελ. 24.

Ἔτσι οἱ ὅλοις τοὺς καινοφανεῖς ἐπιστημονικοὺς κλάδους οὕτω καὶ διὰ τὸ μάρκετινγκ ἐπικρατεῖ σύγχυσις καὶ ἄγνοια ἐπιτεινόμεναι ἐκ πολλῶν λόγων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ σπουδαιότερος εἶναι ἡ ἔλλειψις εὐκρινῶς ὁροθετουμένου γνωστικοῦ ἀντικειμένου.

Τὸ γεγονός, ὅτι μέχρι τοῦδε δὲν κατωρθώθη νὰ μεταγλωττισθῇ ἐπιτυχῶς καὶ ὀδηλῶν τὴν νέαν ἐπιστημονικὴν δραστηριότητα ὅρος, εἶναι μία ἀκόμη ἔνδειξις, ὅτι τὸ μάρκετινγκ εἰς τὴν παρούσαν τουλάχιστον φάσιν ἀποτελεῖ ξένιον προίον, τὸ ὁποῖον πολλοὶ εὐσυνειδητοὶ πρωτοπόροι ἐπιθυμοῦν νὰ μεταφυτεύσουν καὶ εἰς τὰ πατρῶα χῶματα μὴ δυνθθέντες εἰσέτι νὰ ὑπερπηδήσουν τὰ ὑπὸ τῆς συνηθείας ἢ τῆς δυσπιστίας προβαλλόμενα προσκόμματα.

Μέχρι τοῦδε πῶς ἐπιχειρηματίας διὰ νὰ μεγιστοποιήσῃ τὰ κέρδη του κυρίως ἐστρέφεται πρὸς τὴν τεχνικὴν ἢ λογιστικὴν πλευρὰν τῆς παραγωγῆς, προσπαθῶν νὰ ὑποβιβάσῃ τὸ κόστος καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης συμπίεσεως ἀνέμειν εὐλόγως διεύρυνσιν τῶν πωλήσεων καὶ ἐπιτυχῇ ἀντιμετώπισιν τῶν ἀνταγωνιστῶν του. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μάρκετινγκ ἀπέδειξεν ὅμως, ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἦσαν τόσον ἀπλᾶ καὶ ἐντὸς τοῦ πρίσματος πάσης ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας ἐνεθροῦσθη πανηγυρικῶς καὶ ἡ Α. Μ. ὁ καταναλωτὴς ὡς φορεὺς ὀρισμένων «ἐπιθυμιῶν», αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν προκειμένου μακροπροθέσμως νὰ ἀποφασισθῇ τί θὰ παραχθῇ, πῶς θὰ παραχθῇ καὶ τινι τρόπῳ θὰ φθάσῃ καὶ θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἀγοραστήν.

Τὸ σύντομον μελέτημα τοῦ κ. Σπ. Ζευγαρίδη καταγράφει λεπτομερῶς τὰς κυρίας ἀρχὰς καὶ τὰς κυρίας κατακτήσεις τοῦ νέου κλάδου γνώσεως, ὁ ὁποῖος σημαντικῶς συμβάλλει εἰς ὀρθολογικωτέραν κατανομήν τῶν πόρων ἐκάστης ἐθνικῆς οἰκονομίας, καταδεικνύον πρὸς τοῦτοισι πόσον ἀναχρονιστικοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι φοβούμενοι τὰς νέας ἐπιτεύξεις τῆς φιλελεύθερου ἐφέσεως ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν προσκεκολλημένοι εἰς ἀπολιθωμένα σχήματα ἀγνοοῦντες τὰς συντελεσθείσας εἰς τὰ προηγμένα Κράτη ἐξελίξεις εἰς τὸν τομέα τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομικῆς.

Πληροφορικῶν καὶ προπαγανδιστικῶν μὲ τὴν καλὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως προώριστα νὰ συμφιλίωσῃ τὸν Ἕλληνα ἐπιχειρηματίαν μὲ τὸ Μάρκετινγκ καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πᾶς ὅστις διεξέλθῃ τὰς σελίδας του θὰ ἔχῃ ἀπεκδυθῇ πολλῶν προλήψεων ἐξ ὧων παρεμποδίζουσι νὰ τεῖνῃ τις εὐήκον οὐς εἰς τὰ νέα μηνύματα.

Δημ. Μορτόγιας

Κωνσταντίνου Α. Καλόγρη : «Ἡ ἀγορὰ τῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Κοινῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀγορᾶς». Ἀθήναι 1968, σελ. 180.

Ὁ κ. Καλόγρης ὀπλισμένος μὲ τόλμην ἀσυνήθιστον, ἔχει τὸ σθένος νὰ πρωτοτυπήσῃ προσπαθῶν νὰ ἀνεύρῃ διέξοδον καὶ ἀτραπὸν μεταξύ οὐτοπίας καὶ ἡττοπαθείας. Τὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖον βασανιστικῶς προκαλεῖ τὴν ἐρευνητικὴν του ἐρεσιν καθαπτόμενον τοῦ μέλλοντος τῆς χώρας εἶναι ἀμείλικτον. Εἶναι δυνατὴ ἡ ὄχι ἡ ἐπιβίωσις τῶν ἐλληνικῶν ἐπιχειρήσεων ἐντὸς τοῦ ἐκκολλημένου εὐρύτερου οἰκονομικοῦ χώρου τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς; Ὅσοι μέχρι σήμερον ἀπεφάσισαν νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἀμείλικτον ἐρώτημα, εἴτε ἀπεδείχθησαν θιασῶται ἀκράτου καὶ αἰθεροβάμονος αἰσιοδοξίας, ἀγνοοῦντες ἢ ποδοπατοῦντες στοιχειώδεις ἀληθείας, εἴτε ὑπέκυψαν εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς μοιρολατρίας ἀναγνωρίσαντες ἡμέσω, ὅτι ἡ μόνη ἐλπίς σωτηρίας θὰ ἦτο νὰ συζευχθῶμεν εἰς τὸ ἄρμα μεγάλων ξένοβιομηχανικῶν συγκροτημάτων, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος ὑπάρξεως αὐτονομοῦ καὶ αὐτοδυναμίου ἐλληνικῆς βιομηχανίας. Ἀπὸ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος, ἦτοι ἀπὸ τῆς ἀγοῦσης εἰς πλήρη κατακρήμνισιν τῶν τελωνειακῶν φραγμῶν μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν προηγμένων χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μολοντί δὲν ἔλλειψαν φαινόμενα ἀποκαλύπτουτα εὐγλώττως ποῖα τύχη μᾶς μέλλεται μετ' ὀλίγα ἔτη, οἱ αἰσιόδοξοι ἐγένοντο αἰσιοδοξότεροι βάσει ἐνδομήχου πίστεως, ἀνεπιδέκτου λογικῆς θεμελιώ-

σεως και οι άπαισιόδοχοι έβυθίσθησαν εις βαθύτερον τέλμα άπαισιοδοξίας, άναμένοντες ώς μόνην ίσως παραμυθίαν τήν δικαίωσιν τών δυσσιώνων προβλέψεών των. Ό κ. Καλόγρης έπιστήμων διαμορφωθεί εις τό «κλίμα» τής Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, άποστρέψας τό πρόσωπον άπό τήν μεθυστικήν αίγλην τής ουτοπίας και τό χανωτικόν κενόν τής μοιρολατρίας, μεθοδολογικώς και ουσιαστικώς έκινήθη κατά διάφορον τρόπον. Έν άρχή κατέτεινε νά έντοπίση, περιγράψη και άξιολογήση τās μεταβολάς, αι όποιαί έπέρχονται ραγδαίως εις τās έπί μέρους έθνικάς οικονομίας τών "Εξ, θεωρών και δικαίως ώς κύριον γνώρισμα τής συγχρόνου ύπερθενικής άγοράς τήν κατάργησιν του συμβατικού όλιγοπωλίου κατόπιν τής έμφανίσεως και τής έξαπλώσεως του όλιγοπωλικου άνταγωνισμού άνωτερότητος, έχοντας ώς όργανον και φορέα ήγετικάς έπιχειρήσεις εις τό πλαίσιον εκάστου παραγωγικού κλάδου, αι όποιαί δι' άδιαλείπτου τεχνολογικής άνανέωσεως έπιτυγχάνουν νά συμπίεζουν τό κόστος προς τά κάτω, διευρύνουσαι τήν άγοράν των, ήτοι τό ποσοστόν συμμετοχής των εις τās συνολικάς πωλήσεις του κλάδου.

Έν συνεχεία, ό συγγραφεύς, θέλων νά έπισημάνη άν ύπάρχουν περιθώρια έπιβίωσεως τών ελληνικών έπιχειρήσεων υπό τās διαγραφόμενάς συνθήκας λειτουργίας τής Ε.Ο.Κ. προέβη εις συγκριτικάς άποτιμήσεις βασικών στατιστικών δεδομένων ικανών νά εκφράσουν τόν δυναμισμόν τών κατ' ίδίαν έπιχειρηματικών μονάδων ή τών έθνικών οικονομιών ώς συνόλων. Και μολούτι εις όλα τά έπίπεδα τās πορίσματα τών συγκριτικών άντιπαραθέσεων είναι συντριπτικώς καταθλιπτικά εις βάρος μας, άποδεικνυομένης δι' άπτών αριθμών τής ύπάρξεως άβυσσαλέου τεχνολογικού όργανωτικού και διαρθρωτικού χάσματος μεταξύ ήμών και πάσης άλλης χώρας κερχωρισμένως ή και πασών τών χωρών τής Κοινής Άγοράς όμου λαμβανομένων, ό κ. Καλόγρης όχι μόνον δέν άπελπίζεται, αλλά και δύναται νά πείση ότι ουδεις λόγος άπελπίσεως ύπάρχει. Και ανακύπτει τό έρώτημα :

Πώς δύναται ό συγγραφεύς νά μη άπελπίζεται, ένώ παραδέχεται ότι οι "Εξ συσσωρεύουν εις πάγιον βιομηχανικόν κεφάλαιον, και εις εκπαιδευτικά και έρευνητικά προγράμματα ποσά ίλιγγιωδώς ύπέρτερα ήμών δια νά άναφερθώμεν εις δύο μεγέθη καθοριστικής σημασίας δια τήν τεχνολογικήν πρόδον;

Πώς δύναται νά μη άπελπίζεται όταν γνωρίζει και αναλύη λεπτομερώς τήν σημασίαν τής τεχνολογικής προόδου ως προυποθέσεως έπιβίωσεως υπό συνθήκας όλιγοπωλικου άνταγωνισμού άνωτερότητος και έχει τήν έντιμότητα νά αναγνωρίση τήν έφιαλτικήν ύπεροχήν τών άντιπάλων μας ;

Η λύσις του αινίγματος ένθυμίζει τό μέν τό ώδν του Κολόμβου, τό δε τό μυστικόν του Ναπολέοντος κατορθώνοντος νά κατατροπώνη ύπέρτερας έχθρικής δυνάμεις συγκεντρώνωνι άπόλυτον άριθμητικήν ύπεροχήν εις ώρισμένα κρίσιμα σημεία του μετώπου.

Ό κ. Καλόγρης «δια τής στρατηγικής τών σφηνών» επιδιώκει περίπου εις τό μέτωπον τής οικονομικής άναμετρήσεως, ό,τι ακριβώς έπέδειξε και ό Ναπολέων όσάκις έμάχητο κατά ισχυροτέρου άντιπάλου. Συγκέντρωσιν δυνάμειν, πόρων, όργανωτικών δεξιοτήτων και Ιδιοφυίας εις όλίγους κατ' έπιλογήν προσδιοριζόμενους τομείς, ώστε εις τό συγκεκριμένον πεδιον συγκρούσεως νά έξασφαλισθή ή ύπεροχή τών ελληνικών έπιχειρήσεων ή νά άποκλεισθή ή άποπνικτική ύπεροχή τών έπιχειρήσεων τών "Εξ. Δια του τρόπου αυτου φρονει ότι δημιουργείται τό αναγκαίον ρήγμα, τό όποιον θα έπιτρέψη εις ώρισμένους ελληνικάς έπιχειρήσεις νά σταδιοδρομήσουν έπιτυχώς υπό συνθήκας όλιγοπωλικου άνταγωνισμού άνωτερότητος, λειτουργούσαι παραλλήλως ως φορείς άνανέωσεως και εκσυγχρονισμού. Μολούτι ό συγγραφεύς δέν αναλύει ειδικώς ποιοι θα έπρεπε νά είναι οι κλάδοι επί τών όποιων θα έδει νά συγκεντρωθή και συσπειρωθή ή έθνική προσπάθεια, ή έσωτερική έπάρκεια τής μεθοδολογίας του τόν κατατάσσει εις τήν χορείαν τών ρεαλιστών, οι όποιοι κατορθώνουν νά άποφεύγουν τήν Σκύλαν άνευρίσκοντες τās πραγματικάς δυνατότητας τās όποιās έγκλείει ή ζοφερωτέρα πραγματικότητα.

Τό μήνημά του περιλαμβάνει ώς εκ τούτων τās διαστάσεις ευχαρίστου εκπλήξεως. Διότι έπιβεβαιοι τήν άποψιν, ότι πλην τής προσκαίρου άγαλλιάσεως τής στρουθοκαμήλου

βυθιζούσης ἐν ὄψει κινδύνου τὴν κεφαλὴν τῆς εἰς τὴν ἄμμον, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι θερμότεραι στάσεις ἐπιτρέπουσαι ἀποσκοράκις τῆς ἀπελπίσις καὶ ἀντλησιν θάρρους καὶ ἐμπιστοσύνης εἰς τὸ μέλλον.

Δημ. Μορτόγιας

Ἄνδρ. Δ. Λουκουπόλου, Καθηγητοῦ Α.Β.Σ.Π. «Περὶ ἀξιογράφων,» τόμος I. Συναλλαγματικὴ 1969, σελ. 278 + ΧVI.

Συνεχίζω τὸ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἀρξάμενον, ἐξαιρετικῶς γόνιμον καὶ πλούσιον ἐπισημονικὸν συγγραφικὸν ἔργον του, ἐπὶ τῶν προσφιλῶν αὐτῷ θεμάτων, τῶν ἀμέσως καὶ σπουδαίως ἀπασχολούντων καὶ ἰδιαίτερος ἐνδιαφερόντων τὸν καθ' ἡμέραν συναλλακτικὸν - ἐμπορικὸν βίον, ὁ συγγραφεὺς ἐκυκλοφόρησεν, ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, ἀπὸ προσφάτου συγγραφῆς του, τὸ περὶ δικαίου τῶν ἀξιογράφων νέον ἔργον του, τὸ ὁποῖον καλύπτει ἐξ ὀλοκληρῆς διδακτικῆς, θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἐνασχόλησίν του περὶ τοῦ πλέον διαδεδομένου καὶ πλέον εὐχρήστου, λίαν δ' εὐελέκτου, εὐπαθοῦς, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαντλήτου εἰς ἔρευναν ἐξ αὐτῶν, «τῆς συναλλαγματικῆς».

Ἀξιολογῶν τὰς διαφόρους θεωρίας περὶ τῆς γενέσεως τῆς ἐκ τοῦ ἀξιογράφου τῆς συναλλαγματικῆς ὑποχρέωσως τοῦ ὀφειλέτου καὶ τὸ νομικὸν θεμέλιον αὐτῆς, ὡς καὶ τὴν καταβαλλομένην μακροχρόνιον προσπάθειαν ἐναρμονίσεως θεωρίας καὶ πράξεως, περὶ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, δίδει εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀπ' εὐθείας συναλλαξαμένων προτεραιότητα εἰς τὴν θεωρίαν τῆς συμβάσεως τὴν δημιουργουμένην διὰ τῆς δόσεως καὶ λήψεως τοῦ ἀξιογράφου, ἣτις ἐμπεποτισμένη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνοχικοῦ δικαίου καὶ δὴ τὰς τοῦ ἄρθρου 361 τοῦ Α.Κ. ὀλοκληροῦται διὰ τῆς ἐκουσίας ἀποξενώσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐκδότην ἐν ὧ τὸ δικαίωμα τοῦ τρίτου στηρίζεται, λίαν ἀνέτως εἰς τὴν θεωρίαν περὶ «φαινομένου δικαίου» (Jacobi).

Ἐν τῇ ἀξιοποιήσει τῶν πλεονεκτημάτων, ἅτινα ἔχει προσλάβει εἰς τὸν ταχύρρυθμον σημερινὸν οἰκονομικὸν βίον ἢ συναλλαγματικῆ, ἀνασύρεται ἐκ τῆς νάρκης, εἰς ἣν διὰ τῆς ἀχρησίας εἶχε περιπέσει, ὁ θεσμὸς τῆς ἐκτάξεως, ὅστις ἀναζωογονούμενος ἐπεξεργάζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως λίαν εὐστόχως καὶ ἀποδοτικῶς εἰς τὰς πρακτικὰς ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὰς του.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ἐμφανιζόμενον σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὴν πρόσφατον ἔναρξιν ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Κώδικος Πολ. Δικονομίας, ηὐτύχησε νὰ ἐναρμονισθῇ πλήρως, μετὰ τὰς περὶ ἀξιογράφων διατάξεις καὶ τὸν εἰσαγωγικὸν νόμον αὐτῆς καὶ εἶναι ἐμπλουτισμένον μετὰ τὰς πλέον ἀντιπροσωπευτικὰς συγχρόνους ξένας καὶ ἡμεδαπὰς θεωρητικὰς ἀπόψεις περὶ τῶν θεμάτων ἅτινα πραγματεύεται καὶ ἐπισημαίνει. Ὁ συγγραφεὺς προβληματίζεται καὶ ἐπὶ θεμάτων δι' ἃ οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα ἔχει ἀσχοληθῆ θεωρία καὶ πράξις ὡς λ.χ. τὸ θέμα τῆς αὐτοσυμβάσεως ἐν τῇ συναλλαγματικῇ (Α.Κ. 235), τὸ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὑπὲρ τῆς συναλλαγματικῆς ἀσφαλειῶν, τὸ τῆς ἐμφανίσεως πρὸς πληρωμὴν εἰς τόπον διάφορον τοῦ ἐν τῇ συναλλαγματικῇ ἀναγραφομένου, διανοίγων νέας ὁδοὺς ἐρευνῆς καὶ δημιουργῶν νέας συγκινήσεις δικαίου.

Ἡ ἔρευνα καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων γίνεται ἐν στενῇ ἐναρμονίσει τῆς κρατοῦσης νομολογίας μετὰ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ ἀνάγκας τοῦ συναλλακτικοῦ βίου, ἐμπενομένη δὲ ἀπὸ τελολογικὰς ἀντιλήψεως, οὐδόλως ἀπομακρύνεται ἢ παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἐννοιοκρατίαν. Μετὰ τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸν συγγραφέα ἐπιμέλειαν, κριτικὴν διεϊσδυσιν καὶ σαφήνειαν, ἐρευνᾶται ἢ ἐκ συναλλαγματικῆς βασικῆς σχέσις (αιτιώδης) καὶ ἢ ἐκτελεστικῆ ἐκείνης τοιαύτη ὡς καὶ ἢ ἀνεξαρτησία καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῶν ἐξεταζόμενον τοῦ λόγου τῆς ἀναλήψεως τῆς ἐκ συναλλαγματικῆς ἐνοχῆς *enr debetur, donandi, credendi ἢ solvendi causa* ;

Αἱ τυπικαὶ καὶ οὐσιαστικαὶ προϋποθέσεις τῆς ἐγκύρου ἐκ συναλλαγματικῆς ἐνοχῆς, ἢ ἀτελῆς καὶ λευκῆ συναλλαγματικῆ, ἢ εὐθύνη τοῦ ἐκδότη, αἰ ρῆτραι ἐν τῇ συναλλαγματικῇ, ἢ συναλλαγματικὴ οὐχὶ εἰς διαταγὴν, αἰ ἀλλοιώσεις τοῦ κειμένου τῆς συναλλαγματικῆς καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα, εἰς ἃ δὲν ἔχει δοθῆ μέχρι σήμερον ἢ ἐπιβαλλομένη σημασία, ἢ νομικὴ θέσις τοῦ κομιστοῦ συναλλαγματικῆς ἐναντι ὀπισθογράφου ὑπὸ τὴν ρῆτραν ἀξία

λόγω ένεχύρου και ή εύθνη του ένεχυριάσαντος όπισθογράφου, όχι μόνον εκ τής βασιικής σχέσεως αλλά και εκ τής συναλλαγματικής έναντι του ένεχυριούχου δανειστού άπετέλουν άνεξερεύνητα, έν λεπτομερείς, μέχρι σήμερα, θέματα εις τά όποία ό συγγραφεύς με έπιμονήν, ιδιαίτεράν προσοχήν και εύχαρίστησιν έμβαθύνει.

Η τριτεγγύησις και ή όπισθογράφησις, άποτελοϋσαι άπό μακροϋ χρόνου θέματα με τά όποία έχει, εις ιδιαίτεράς μελέτας, άσχοληθ ή ό συγγραφεύς άποτελοϋν και αύθις άντικείμενον έρεύνης του, μακράν τών άντιστοιχών θεσμών τής έγγυήσεως και εκχωρήσεως του κοινού δικαίου, τιθεμένων, διδ πρώτῃν φοράν, νέον προβλημάτων, τά όποία παρουσιάζει ή κεκαλυμμένη, λόγω ένεχύρου ή λόγω πληρεξουσιότητας όπισθογράφησις, ως και ή καταπιστευτική τοιαύτη Αίρονται και έπισημοίνονται παρανοήσεις και άμφιβολία άπαντώμεναι συνηθέστατα εις τόν συναλλακτικόν βίου, έξεγαζομένων τών προϋποθέσεων κτήσεως του δικαιώματος άναγωγής, τά του διαμαρτυρικού, τά δικαιώματα και αι ύποχρεώσεις του άναγομένου κομιστοϋ και του συνεπειά τής άναγωγής πληρώσαντος.

Μετά τήν κατάργησιν τών δικονομικών διατάξεων του Ν. 5325/1932 και τήν ύπαγωγην τής εκδικάσεως τών εκ πιστωτικών τίτλων διαφορών εις τās ειδικάς διαδικασίας τών άρθρ. 656 και έπίμ. του Κώδικος Πολ. Δικονομίας, ό συγγραφεύς άναφέρεται εις τήν όριοθετησιν τών άγωγών τών ύπαγομένων εις τήν ειδικήν διαδικασίαν του άρθρ. 658 Κωδ. Πολ. Δικ. έναντι τών άγωγών εκ του κοινού δικαίου, εις τó μεταίχιμιον τών όποίων ίσταται ή έπί του άδικαιολογήτου πλουτισμού έρειδομένη ειδική άγωγή.

Τό έργον, προάγον ούσιωδώς τήν έπιστήμην του δικαίου τών άξιογράφων, θ' άποτελέση άσφαλώς άνεκτίμητον Πανεπιστημιακόν όδηγόν και πολύτιμον βοήθημα του έν γένει νομικού κόσμου.

Βασίλειος Ν. Πιτσινης

Π α ν. Σ τ ρ α τ ο υ δ ά κ η : «Τά στελέχη τής 'Ελληνικής Βιομηχανίας», 'Εκδοσις 'Ελληνικού Κέντρου Παραγωγικότητας. 'Αθήναι 1967, σελ. 170.

Πρόκειται περι συστηματικής παρουσιάσεως τών συμπερασμάτων έμπειρικής έρεύνης τήν όποιαν διενήργησεν ό συγγραφεύς έπί 150 έπιχειρήσεων του δευτερογενούς τομέως, έπιζητών να μάθῃ τó ποιόν και τó είδος τής στελεχώσεως τής ελληνικής βιομηχανίας και τās έφαρμοζόμενας τυπικές μορφάς όργανώσεως. 'Αλλ' όταν πληροφορούμεθα ότι τó 97,8% τών ελληνικών έπιχειρήσεων, άπασχολούν κατά μέσον όρον όλιγωτερα τών είκοσι άτομων (σελ. 127), ή ότι τά 56,3% τών κατ' εύφημισμόν βιομηχανιών με στεροϋνται πάσης έγκατεστημένης ίσχύος (σελ. 41), ή ότι ύπάρχουν παραγωγικαι μονάδες με προσωπικόν άνω τών 100 άτομων, αι όποίαι κατά συντριπτικόν ποσοστόν δέν έχουν αισθανθῃ τήν άνάγκην τών ύπηρεσιών ώργανωμένου λογιστηρίου με ιδιαίτερον τμήμα κοστολογήσεως (σελ. 89), τότε άληθώς όμολογούμε, ότι κυταλαμβανόμεθα υπό άπεράντου θαυμασμού έν όψει του ήθικου σθένους του κ. Π. Στρατουδάκη, έπιμείνοντος, κατά τó κοινώς λεγόμενον, να μελετά άπό καλλιγραφικής άπόψεως τó δάπεδον όρνιθώνος. Διότι ή εύρεσις του βαθμού έξαρτήσεως μεταξύ μεγέθους έπιχειρήσεων και μορφωτικής έπαρκείας άπασχολουμένων στελεχών ή ή έξακρίβωσις τής αριθμητικής συσχέτισεως άνωτάτων, άνωτέρων και μέσων στελεχών κατά παραγωγικών κλάδων άποτελοϋν βεβαίως θεωρητικά άποκτήματα μεγίστης σπουδαιότητας, προκειμένου να σχεδιασθῃ ή πορεία του μέλλοντος, αλλά πολύ φοβούμεθα, ότι τοσοϋτον εκλεπτυσμένα μέθοδοι αναλύσεως προϋπέθουον και ώρισμένον έπίπεδον άναπτύξεως, άνευ του όποιου ή χρησιμότης των άν δέν είναι άμφίβολος είναι όπωσδήποτε πάρα πολύ περιωρισμένη. 'Εκ τών πολλών εύρημάτων του κ. Στρατουδάκη τó καθ' ήμās σπουδαιότερον είναι τó εξής : 'Ο βιομηχανικός κόσμος τής χώρας ως έξάγεται εκ τής δειγματοληπτικής έρεύνης, άναγνωρίζει τήν σημασίαν τής μορφώσεως ως στοιχείου έπιτυχοϋς έπαγγελματικής δράσεως, παραπονείται δέ ότι οι τελειόφοιτοι τών άνωτάτων εκπαιδευτικών 'Ιδρυμάτων τής χώρας ύστερον εις τήν πράξιν, ένώ φέρουσι ως έπαρκώς κατηρτισμένοι εις τήν θεωρίαν. 'Ο δυισμός οϋτος άπόηχος πρό πολλού εκπινεύσαντα διαχωρισμών προδίδει εις τήν άναχρονιστικήν άντίληψιν, ή όποία θέλει τήν έπιστήμην ως ένεργειαν κατά παραχώρησιν δρατ-

τομένων πρακτικῶν προβλημάτων καὶ ἀποκρύπτει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Παιδεία δὲν ἔχει ὑπαχθῆ ἀκόμη εἰς τὰ αἰτήματα καὶ τὰς ἐπιταγὰς τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ἀνευ τῆς ὁποίας οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γίνη περὶ πολιτιστικῆς ἀνθίσεως. Ἀπὸ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς εἶναι χαρακτηριστικὸν καὶ κάτι ἄλλο. Ἐνῶ γενικῶς ἀναγνωρίζεται, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἀνευ ἀναβολῆς προώθησις τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως, μέχρι σήμερον πέντε ὑπουργεῖα εἶναι ἀρμόδια ἐπὶ τῶν θεμάτων, κατορθώνοντα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἐκμηδενίσουν τὸ ἕν τὰς ὀρθὰς πρωτοβουλίας τοῦ ἄλλου, ἐπὶ πλέον δὲ ἂν θεωρηθοῦν αἱ δειγματοληπτικῶς ἐντοπισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Στρατουδάκη καταστάσεις ὡς ἀντιπροσωπευτικαί, τότε εἰς τοὺς κύκλους τῆς ἐργοδοσίας ἢ ἰδιότης τοῦ μαθητευομένου ἐργάτου οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰ μὴ μόνον καταβολὴν μειωμένου ἡμερομισθίου, οὐδεμιᾶς μερίμνης λαμβανομένης, ὥστε νὰ ἀνατίθεται εἰς τὸν μαθητευόμενον ἀσχολία συναφῆς μὲ τὸν τομέα τῆς ἐξειδικεύσεώς του. Ἄλλ' ὅταν ἡ τεχνικὴ παιδεία εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος καὶ ἡ ἀνωτάτη χλωαίνει ἀφορητῶς, πᾶσα εἰδικωτέρα ἔρευνα καὶ πρωτοβουλία ἀποσκοποῦσα εἰς τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς στελεχώσεως τῆς Ἑθνικῆς Βιομηχανίας εἶναι καταδικασμένη νὰ μὴ ξεπερνᾷ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀπλῆς θεωρητικολογίας. Ὁ κ. Στρατουδάκης, παρακινούμενος ἀσφαλῶς καὶ ἐκ τῆς ἰδιότητός του ὡς Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Παραγωγικότητος, ἀποπειραθεὶς νὰ μεταφέρῃ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλλότρια μοντέλλα ἐπιστημονικῆς μεθοδεύσεως μὲς ὑπενθύμισε κατὰ τὴν ταπεινῆμας γνώμην κατὰ τρόπον ἄμεσον, ὅτι θὰ πρέπει νὰ περάσῃ ἀρκετὸς καιρὸς μέχρις οὗτου προσλάβουν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ θέματα ὀργανώσεως καὶ στελεχώσεως τὴν καθολικότητα, τὴν ἐπιτακτικότητα, καὶ τὴν ἐξιδιασμένην προβληματικότητα τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον εἰς ὅλας τὰς προηγμένας χώρας τῆς γῆς. Καὶ μολοντί ἡ ὑπενθύμισις αὕτη δὲν ἦτο ὁ κύριος στόχος του, ἐν τούτοις, ἡ χάρις ποῦ τοῦ χρεωστεῖται δὲν εἶναι μικρότερα.

Δ. Μορτογίας

Χ ρ ῆ σ τ ο υ Ν. Τ ό τ σ η : «Ἐγκυκλοπαίδεια Λογιστοῦ». Ἀθήναι, Τόμοι 4. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Πάμισος», 1966—1969. Οἱ ἐκδοθέντες μέχρι τοῦδε 4 ὀγκῶδες τόμοι, ὑπὸ τὴν ἐπιτοπείαν τοῦ κ. Χρήστου Ν. Τότση, Διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ ὀ «Λογιστής», εἶναι οἱ ἐπόμενοι :

Τόμος 1. Γενικὴ Λογιστικὴ τοῦ Albert Veyrenc, σελ. 622

» 2. Ἐλεγκτικὴ τοῦ Ζ. Baude, σελ. 622.

» 3. Ἐφρημοσμένη Λογιστικὴ, ὑπὸ Magdeleimat—Dupin, σελ. 622.

» 4. Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ, ὑπὸ Blaireu—Musin, σελ. 637. Εἶναι δὲ ὑπὸ ἔκδοσιν (Τόμος 5) Ἀνωτέρας Λογιστικῆς.

Πρόκειται περὶ λίαν ἀξιοπροσέκτου σημασίας προσπάθειας, ὅπως ὁ Ἕλληνας Λογιστὴς κατέχῃ πλήρες, εὐμέθοδον καὶ σαφῆς λογιστικὸν ἔργον, καλύπτον ὅλους τοὺς κλάδους τῆς συγχρόνου Λογιστικῆς.

Ἡ ἐκλογὴ τῶν ξένων συγγραφέων (Γάλλων καὶ Βέλγων) κρίνεται πρόσφορος, διότι πρόκειται περὶ δοκίμων εἰδικῶν, τῶν ὁποίων ἡ φήμη ὑπερέβη τὰ ὄρια τῆς χώρας τῶν. Τὰ πρωτότυπα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγένετο ἡ μετάφρασις, ἀριθμοῦν σειρὰν ὀλην ἐκδόσεων, ἡτις εἶναι δεῖγμα τῆς ἐπιτυχίας τῶν. Ἡ ὀλη προσπάθεια τοῦ ἐκδότου ὀπως παρουσίασῃ ἔργον πολὺ σαφῆς καὶ πρακτικόν, μὲ σειρὰν παραδειγμάτων—ἐφαρμογῶν, εἰς τρόπον ὀστε τοῦτο νὰ καθίσταται ὀσιονε ἔνιαῖον σύγγραμμα διδασκαλίας ἀνευ διδασκάλου, κρίνεται ἐπιτυχῆς.

Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι ρέουσα καὶ ἀκριβῆς. Τυπογραφικὴ παρουσίασις ἐπιμελημένη καὶ ἐν γένει ἐμφάνισις καὶ ὕλη ἑλκυστικὴ, ὀστε ἡ μελέτη νὰ μὴ καθίσταται ἀνιαρὰ καὶ νὰ μὴ ἀπωθῆται ὀ ἀναγνώστης.

Ὁ πρῶτος Τόμος διαπραγματεύεται τὴν Γ ε ν ι κ ῆ ν Λ ο γ ι σ τ ι κ ῆ ν.

Ὁ κ. Veyrenc εἶναι ὀπαδὸς τῆς θεωρίας τῆς προσωποποιήσεως τῶν λογαριασμῶν, ἢ δὲ διδασκτικὴ ἀξία ταύτης δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητηθῆ.

Δεδομένου ὀτι ὀ συγγραφεὺς κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὕλης τοῦ παρακολουθεῖ τὸ Γαλλικὸν Λογιστικὸν Πλάνον, ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι χρήσιμος καὶ ἐνημερωτικὴ ἐπὶ τῶν τελευταίων ἐξελίξεων τῆς λογιστικῆς τεχνικῆς.

Ὁ δεύτερος Τόμος περιλαμβάνει τὰ τῆς Ἑλεγκτικῆς, ὡς κλάδου τῆς Λογιστικῆς. Τὸ πρωτότυπον βιβλίον, ἐξ οὗ ἡ μετάφρασις ὑπήρξεν ἐπὶ ἔτη κλασσικὸν εἰς τὰς γαλλοφώνους χώρας. Ἐν παραρτήματι ἀναφέρονται διεξοδικῶς τὰ περὶ τοῦ Σώματος τῶν Ἑλλήνων Ὁρκωτῶν Λογιστῶν, θεμοῦ, ὅστις μεγάλας ὑπηρεσίας προσφέρει εἰς τὴν χώραν μας καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θεμελιώνει λογιστικούς κανόνους.

Ὁ τρίτος Τόμος «Ἐφηρμοσμένη Λογιστικὴ εἰς τοὺς εἰδικούς κλάδους ἐπιχειρήσεων», εἶναι ὁ πλέον ἀξιοπρόσεκτος. Περιλαμβάνει μονογραφίας 18 εἰδῶν ἐπιχειρήσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἔπρεπε ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀναζητῆ εἰς διάφορα βιβλία καὶ περιοδικὰ, ἐνίοτε δυσεύρετα. Ἐνταῦθα οἱ μεταφρασταὶ ἀναφέρουν εἰς ὑποσημειώσεις καὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα. Τὸ κεφάλαιον περὶ «Ἐνοποιημένων Λογαριασμῶν» προτρέπει ἴσως διὰ τῆς Ἑλλάδος τῆς ἐποχῆς του, διότι μέχρι σήμερον δὲν ὑπάρχουν τοιοῦτοι παρ' ἡμῖν. Αἱ ἐξελίξεις ὁμοῦ τῆς χρηματογωρᾶς τὸ καθιστοῦν ἐπίκαιρον, οὔτε δὲ ὑπάρχει εἰς τὴν γνῶσιν μας ἑλληνικὸν τοιοῦτον βιβλίον, ἐξαίρεσις τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Δ. Παπαδημητρίου, Κοσμήτορος τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς.

Ὁ τέταρτος ὀγκῶδης Τόμος ἀφιερῶται εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Λογιστικὴν. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ προσπάθεια μνήσεως εἰς τὸν σπουδαῖον τοῦτον κλάδον τῆς Λογιστικῆς, ἃν καὶ ἔχωμεν σοβαρὰ συγγράμματα, ἐν οἷς μνημονεύεται ὁ «Βιομηχανικὸς Λογισμὸς», τοῦ Κοσμήτορος κ. Δ. Παπαδημητρίου.

Εἶναι ἀξίον συχαρητηρίων καὶ ὁσχῶν τὴν πρωτοβουλίαν κ. Τότσης, ὡς καὶ οἱ συνεργάται του νὰ παράσχουν εἰς τὸν Ἑλληνα λογιστὴν πλήρες βοήθημα. Γεγραμμένον ὑπὸ ἐπιστημόνων, συνδυαζόντων τὴν γνῶσιν τῆς θεωρίας μετὰ τῆς πρακτικῆς ἐξασκήσεως.

Εὐχόμεθα ταχεῖαν νέαν βελτιωμένην ἔκδοσιν, ἐτέρων τόμων, συμπληρουμένων ἰδίως εἰς τὰ ἀντιστοιχῶς ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντα καὶ ἐν ὄψει τῆς ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας.

Ἰ. Α. Χρυσόχοῦ

Ρ. Φακιωλᾶ, Διδάκτορος τῆς Οἰκονομικῆς Σχολῆς τοῦ Λουδίνου, «Προσδιοριστικοὶ παράγοντες τῆς βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως ἐν Ἑλλάδι», Ἀθῆναι 1969, σελ. 171.

Ἡ συστηματικὴ διερεύνησις τῆς διαρθρώσεως τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὸν δευτερογενῆ τομέα τῆς οἰκονομίας, ἥτις ἐπιχειρεῖται διὰ πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι, ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς ὡς ἄνω μελέτης. Εἰς δύο κυρίως προβλήματα ἐνδιατρίβει ὁ συγγραφεὺς: Τὸ πρῶτον ἀφορᾷ εἰς τὴν περιορισμένην σχετικῶς αὐξησιν τῆς βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως, παρὰ τὴν ταχεῖαν αὐξησιν τοῦ βιομηχανικοῦ προϊόντος, ὡς ποσοστὸν ἐπὶ τῆς συνολικῆς, αὕτη δὲν ἐσημείωσεν αὐξησιν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων τεσσαράκοντα ἐτῶν. Τὸ δεύτερον ἀφορᾷ εἰς τὰς ὑφισταμένας στενότητας εἰς πλείετας κατηγορίας τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, αἵτινες καθιστοῦν δυσχερῆ τὴν αὐξησιν τῆς βιομηχανικῆς ἀπασχολήσεως. Οὕτω, παρὰ τὴν ὑπαρξιν εὐρείας ἀνεργίας καὶ ὑποαπασχολήσεως, ἡ μεταποίησις ἀντιμετωπίζει ἀνελαστικὴν προσφορὰν ἐργασίας βασικῶν κατηγοριῶν.

Εἰς τὸ θεωρητικὸν μέρος ἐξετάζεται ἡ σχέσις μετὰ τὸ ὕψος εισοδήματος καὶ διαρθρώσεως τῆς ἀπασχολήσεως κατὰ τομέα οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἡ ἐλαστικότης ὑποκαταστάσεως τῆς ἐργασίας ὑπὸ ἐτέρων συντελεστῶν παραγωγῆς καὶ ἡ ὑφισταμένη συμπληρωματικότης μετὰ κατηγοριῶν ἐργασίας. Ἐν συνεχείᾳ ἀναλύεται ἡ ποιοτικὴ σύνθεσις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας κατὰ τομέα δραστηριότητος, καὶ ἡ συμβολὴ τῆς μεταποιήσεως εἰς τὴν συνολικὴν ἀπασχόλησιν καὶ τὸ ἔθνικόν εισόδημα. Ἐκ τῆς διερευνήσεως ταύτης προκύπτει ἡ σχετικὴ οἰκονομικὴ σημασία ἐκάστου τομέως παραγωγῆς καὶ αἱ ὑφιστάμεναι διαφοραὶ μετὰ τὸν τομέων ὡς πρὸς τὴν ποιοτικὴν σύνθεσιν τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Σημαντικαὶ διαφοραὶ ὑφίστανται καὶ μετὰ τῶν καθ' ἑκάστον βιομηχανικῶν κλάδων, ὡς πρὸς τὴν παραγωγικὴν ἐπίδοσιν καὶ τὴν διάρθρωσιν τῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἱπποδυνάμειος κατὰ τάξιν μεγέθους καταστήματος καὶ γεωγραφικὴν περιοχὴν. Ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὰ καταστήματα τῆς μείζονος βιομηχανίας ἐπιτυγχάνεται πληρεστέρα ἀξιοποίησις τῶν συντελεστῶν κεφαλαίου καὶ ἐργασίας, ἐναντι τῶν καταστημάτων τῆς βιοτεχνίας, τὸ

αυτό δὲ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ καταστήματα τὰ ἐγκατεστημένα εἰς τὴν περιοχὴν πρωτευούσης, ἐναντι ἐκείνων τῆς λοιπῆς χώρας.

Τὰ κεφάλαια IV καὶ V ἀποτελοῦν τὸ κύριον τμήμα τῆς μελέτης. Εἰς ταῦτα διερευνᾶται ὁ συνδυασμὸς τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν εἰς τὴν μεταποίησιν, αἱ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου προκύπτουσαι ἀνάγκαι εἰς ἐργασίαν καὶ ἡ ὑφισταμένη προσφορά ἐργασίας κατὰ κατηγορίαν ἐξειδικεύσεως. Ἡ ὑποκατάστασις ἐργασίας διὰ κεφαλαίου εἰς τὰς ὑφισταμένας παραγωγικὰς μονάδας καὶ ἡ χρησιμοποίησις μεθόδων ἐντάσεως κεφαλαίου εἰς τὰς βιομηχανοποιημένας, μεταβάλλουν ταχέως τὴν διάρθρωσιν τῶν ἀναγκῶν εἰς ἐργασίαν, εἰς βάρος τῶν ἀνειδικευτῶν καὶ τῶν ἀτόμων χαμηλοῦ ἐπιπέδου ἐξειδικεύσεως. Ἐναντι τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν ἀναγκῶν, ἡ σύνθεσις τῆς προσφορᾶς ἐργασίας χαρακτηρίζεται εἰσέτι ὑπὸ μεγάλου ποσοστοῦ ἀνειδικευτῶν καὶ μικροῦ ἐδικευμένων ἀτόμων, ἐνῶ ἡ προσαρμογὴ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν εἰς ἐδικευμένην ἐργασίαν εἶναι βραδεῖα. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐκ τεχνικῶν λόγων ὑφισταμένης συμπληρωματικότητος μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἐργασίας, δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ ὑποκατάστασις τῶν ἐν σχετικῇ ἀνεπαρκείᾳ εὐρισκόμενων κατηγοριῶν δι' ἑτέρων ἑλαστικῆς προσφορᾶς.

Εἰς τὰ δύο τελευταῖα κεφάλαια τῆς μελέτης διερευνῶνται οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους θὰ καθίστατο δυνατὴ ἡ αὐξησις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὴν μεταποίησιν, συνοψίζονται τὰ κύρια συμπεράσματα καὶ διατυπῶνται μέτρα οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Μεταξὺ τῶν συμπερασμάτων προέχουσαν θέσιν κατέχει ἡ ἔλλειψις ἐξειδικεύσεως τῶν μικρῶν καταστημάτων καὶ ἡ συνεπιείξ ταύτης σοβαρὰ ὑποαπασχόλησις τεχνολογικῶς συγχρόνου κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Περαιτέρω, τὸ σύνολον σχεδόν τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀποτελεῖται ἐξ ἀτόμων ἄτινα κατέχουν εἰδικὰ προσόντα, εὐρισκόμενα οὕτως εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον τοῦ μέσου ὅρου τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. Ἡ πλεονεκτικὴ αὕτη θέσις τοῦ βιομηχανικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἔχει δημιουργήσει τὰς προϋποθέσεις ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάγκην ἐφαρμογῆς αὐστηροτέρας οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπιτεύξεως ὀρθολογικῆς κατανομῆς τούτου μεταξὺ γεωγραφικῶν περιοχῶν, κλάδων καὶ ἐπιχειρήσεων.

Εἰς τὴν ὑπὸ κρίσιν μελέτην χρησιμοποιοῦνται σύγχρονοι μέθοδοι οἰκονομικῆς ἀναλύσεως, ὡς καὶ ἡ ἐμπειρία ἐτέρων ἀναπτυσσομένων χωρῶν. Ἐχει δὲ ἀξιοποιηθῆ τὸ σύνολον σχεδόν τοῦ ὑφισταμένου στατιστικοῦ ὕλικου ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως ἐν Ἑλλάδι καὶ τὰ πορίσματα τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα ἐρευνῶν. Ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ χρήσιμον προσθήκην εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομικὴν βιβλιογραφίαν καὶ πολῦτιμον βοήθημα διὰ τοὺς οἰκονομολόγους, τοὺς ἐπιχειρηματικούς φορεῖς καὶ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν χάραξιν καὶ ἐφαρμογὴν οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως.

K. M.

Ἐπιλογὴ Ὀργανωτικῶν Ἀναγνωσμάτων (Readings in Management).

Συνεχίζομεν (ὄρα «Σπουδαί», Τόμος ΙΗ', 1968, σελ. 869) τὴν παρούσασιν τῶν πλεόν ἀξιολογηθέντων τελευταίων συγγραμμάτων τῆς κατηγορίας ταύτης :

α) H. Koontz, and C. O' Donnell : Management ; A Book of Readings. Δευτέρα ἔκδοσις, New York, Mc Graw - Hill, 1968, σελ. 682.

Τὰ Περιεχόμενα τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Μέρος I. Ἡ βάση μιᾶς θεωρίας τῆς Διοικήσεως καὶ Ὄργανώσεως, II. Προγραμματισμός, III. Ὄργανωσις, IV. Στελέχωσις - Ἐπάνδρωσις (Staffing), V. Διεύθυνσις, VI. Ἐλεγχος, VII. Τὰ στελέχη εἰς μεταβαλλόμενον περιβάλλον.

Κατὰ τὸν πρόλογον τῶν συγγραφέων, «ἡ παρούσα συλλογὴ περιλαμβάνει περισσότερα ἄρθρα τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων. Τὰ θέματα ἐξετάζονται, τόσον ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως, ὅσον καὶ πρακτικῶν ἐφαρμογῶν. Ἡ ὕλη κατατάσσεται κατὰ τὴν γνωστὴν ἀνάλυσιν τῶν λειτουργιῶν τῆς Διοικήσεως, ἔνθα δὲ ὑπάρχουν διεστάμενα ἀπόψεις, δημοσιεύονται ἀμφοτέρων αἱ ἀντιλήψεις. Τὰ πλεῖστα τῶν ἄρθρων δημοσιεύονται εἰς τὸ ἀκέραιον, ἀντὶ ὅπως συνήθως συμβαίνει, ἀποσπασμάτων αὐτῶν».

Τὸ ὡς ἄνω βιβλίον χρησιμοποιεῖται ἐν Ἀμερικῇ εὐρύτατα, ὡς συμπληρωματικὸν βοήθημα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀργανωτικῆς.

β) Ἐκδόσεις τῆς American Academy of Management.

Συμπληροῦντες τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὴν ὡς ἄνω προηγουμένην παρουσιάσιν μας εἰς τὰς «Σπουδὰς», διευκρινίζομεν, ὅτι αἱ δύο ἐκδοθεῖσαι συλλογαὶ φέρουν τὸν αὐτὸν τίτλον. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Paul Dauten τὸ 1962, σελ. 330, ἡ δὲ δευτέρα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Dalton Mac - Farland τὸ 1966, σελ. 563.

Τὰ διαπραγματευόμενα θέματα ἀναφέρονται εἰς τὰς κατωτέρω κατηγορίας :

Τόμος Πρῶτος. Ἡ ὀργανωτικὴ ὑπὸ ἱστορικὴν προοπτικὴν. Φιλοσοφία τῆς Ὀργανωτικῆς. Ἡ Ὀργανωτικὴ ὡς Ἐπιστῆμη καὶ Τέχνη. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν διευθυντικῶν δεξιοτήτων. Ἡ Ὀργανωτικὴ εἰς τὸ μέλλον.

Τόμος Δεύτερος. Ἡ διαπλασσομένη θεωρία τῆς Ὀργανωτικῆς. Ἡ θεωρία τῆς ὀργανώσεως (Organization). Διευθυντικὴ συμπεριφορὰ. Προβλήματα διεθνούς Ὀργανώσεως.

γ) Max Richards and N. Nieland : Readings in Management. Δευτέρα ἐκδόσις τῆς South Western Publishing Co, 1963, σελ. 948.

Ὁ πίναξ περιεχομένων ἐμφανίζεται ὡς ἑξῆς :

Τμῆμα Α'. Βασικὰ Στοιχεῖα τῆς Διοικητικῆς Ὀργανώσεως :

Κεφάλαιον 1) Ἡ φύσις τῆς Διοικήσεως, 2) Αἱ κοινωνικαὶ εὐθῦναι τῆς Διοικήσεως, 3) Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις ὡς συμπεριφορὰ, 4) Ἡ ἔννοια τοῦ ὄρου «σύστημα», 5) Ἐπικοινωνία καὶ πληροφορία, 6) Ἐπιστημονικὴ λήψις ἀποφάσεων (Decision Making), 7) Ἐπιχειρησιακὰ ἔρευνα (Operation Research) καὶ ἀποφάσεις τῆς Διευθύνσεως.

Τμῆμα Β'. Προγραμματισμὸς (Planning) :

Κεφάλαιον 8) Καθορισμὸς ἀντικειμενικῶν σκοπῶν, 9) Διευθυντικὴ πολιτικὴ καὶ ἔλεγχος, 10) Μακροπρόθεσμος καὶ βραχυπρόθεσμος προγραμματισμὸς.

Τμῆμα Γ'. Διεύθυνσις :

Κεφάλαιον 11) Τὸ ἄτομον καὶ ἡ ὁμαδικὴ συμπεριφορὰ, 12) Τύποι τῆς ἡγεσίας.

Τμῆμα Δ'. Ἐλεγχος :

Κεφάλαιον 13) Διευθυντικοὶ ἔλεγχοι, 14) Πρῦτυπα μετρήσεων διὰ τὸν διοικητικὸν ἔλεγχον, 15) Ἐξωτερικοὶ ἔλεγχοι.

Τμῆμα Ε'. Ὀργάνωσις :

Κεφάλαιον 16) Ἡ θεωρία τῆς Ὀργανώσεως, 17) Ἐξουσία τοῦ ἐπιτελείου, 18) Ἀποκέντρωσις καὶ μεταβίβασις ἐξουσίας, 19) Ὀργανωτικὰ μέθοδοι.

Τμῆμα ΣΤ'. Ἐπάνδρωσις (Staffing) :

Κεφάλαιον 20) Διοικητικὰ προσόντα, 21) Προσέλκυσις καὶ ἐπιλογή στελεχῶν.

Κατὰ τὸν πρόλογον τοῦ συγγραφῆως «εἰς τὸ τμῆμα Α' τοῦ βιβλίου τούτου ἐξετάζονται τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς διοικήσεως, τὰ ὅποια εἶναι κοινὰ εἰς ὅλας τὰς μορφὰς τῆς ὀργανωτικῆς. Ἐκαστον ἐπόμενον τμῆμα εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν σπουδὴν τῶν κλασσικῶν λειτουργιῶν τῆς Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως (Προγραμματισμὸς, Διεύθυνσις, Ἐλεγχος, Ὀργάνωσις, Ἀνθρώπινος παράγων). Ἐκάστου τμήματος προηγεῖται ἄρθρον, δίδον θεώρησιν τοῦ θέματος, ἔπονται δὲ ταύτης ἄρθρα, τὰ ὅποια δίδουν λύσεις, κατόπιν ἐπιστημονικῆς ἔρευνης, διὰ πρακτικὰς ἐφαρμογὰς Ἐπιχειρεῖται, ὅπως δοθῆ μία, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀντικειμενικὴ ἐξέτασις καὶ ὅπου ὑπάρχουν διιστάμεναι ἀπόψεις, ἐκτίθενται ἀμφότεραι. Τὸ βιβλίον δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ δώσῃ λύσεις - καλοῦπια, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ διεγείρῃ τὴν ἐπιστημονικὴν σκέψιν εἰς ἀναζήτησιν λύσεων».

Τὰ ἄρθρα προέρχονται εἴτε ἐξ ἀνεγνωρισμένου κύρους βιβλίου, εἴτε συνελέγησαν ἀπὸ ὀργανωτικὰ καὶ συναφῆ περιοδικὰ, ἔθθα εἶναι δυσχερὲς νὰ ἀνατρέξῃ ὁ ἀναγνώστης.

Τὸ εὔρος καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἐπιλεγέντων δημοσιευμάτων ἀπαντῶνται μόνον εἰς τὰς ἐπιλογὰς τῶν Jrémont καὶ Thull.

Τὸ βιβλίον χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς βοήθημα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀργανωτικῆς. Ἀπὸ παιδαγωγικῆς ὁμως ἀπόψεως κρίνεται ὑπὸ τινῶν, ὅτι ὑστερεῖ τοῦ ὡς ἄνω κρινόμενου βιβλίου τῶν Koontz καὶ O' Donell. Συνιστᾶται ἐκθύμως εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἐκτιμῶντας τὴν ἀξίαν τῆς Ὀργανωτικῆς, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας ἐν γένει.

Ι. Α. Χρυσόχοῦ

Τῆς Καθ. Liesel Beckmann καὶ Δρος E. Pausenberger :
 «Gründungen, Umwandlungen, Fusionen, Sanierungen». *Ἐκδόσις Betriebsw
 Verlag Dr. Th. Gabler, Wiesbaden, σελ. 108, τιμὴ χαρτόδετο 8.70, πανόδετο
 10.90 μάρκα.

Ἡ τακτικὴ καθηγήτρια τῆς Ἰδιωτικῆς Οἰκονομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου, γνωστὴ γιὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴ σαφήνεια τῆς διδασκαλίας της στὰ συνήθη καὶ κατὰ παράδοση περιορισμένα ὄρια τῆς ἀρμοδιότητός της μᾶς ἐμφανίζει μαζὶ μὲ τὸν ἐπιστημονικὸ βοηθὸ της Δρα Παιουζενμπέργκερ στὸ βιβλίο αὐτὸ τίς σπουδαιότερες φάσεις στὴ ζωὴ μιᾶς ἐπιχειρήσεως, ποὺ χαρακτηρίζουν ἓνα ζωντανὸ ὄργανισμὸ. Τὴ γένεση, τὴ μετατροπὴ, τὴ συγχώνευση, τὴν ἐξυγίανση. Ἡ σημασία τῶν προβλημάτων εἶναι ἐμφανής, ἂν ἀναλογισθῆ κανεὶς ὅτι ἡ πείρα τῶν τελευταίων δεκαετιῶν μᾶς παρουσίασε μὴ πληθῶρα φαινομένων ὀργανώσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς σειρᾶς πολυπλόκων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν αἰτίων, τῶν ὁποίων ἡ πλήρης διαφώτιση ἀποτελεῖ ἓνα πράγματι ἐνδιαφέρον ἐπιχειρήμα.

Ἡ ποικιλία τῶν προβλημάτων, ἐξ ἄλλου, ποὺ δὲν ἐξαντλοῦνται μόνον μὲ τὴν πραγμάτευση τῶν οἰκονομικῆς φύσεως ἐπακολούθων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀργανωτικῶν, φορολογικῶν, νομικῶν κλπ., ἀνάγκασε τοὺς συγγραφεῖς νὰ περιορισθοῦν στὴν ἐκθεση τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς σχετικῆς θεματικῆς, ἂν καὶ δὲν ἀποφεύγουν τὴν ἀπαρίθμηση λεπτομερειῶν ἐκεῖ ποὺ πρέπει καὶ ποὺ πράγματι εἶναι ἀναγκαῖες προκειμένου νὰ κατανοηθῆ ἡ βασικὴ προβληματικὴ.

Τὸ βιβλίο, βέβαια ποὺ ἐξεδόθηκε στὰ πλαίσια τοῦ γνωστοῦ ἔργου «Οἱ Οἰκονομικὲς Ἐπιστῆμες» δὲν φιλοδοξεῖ νὰ ἐξαντλήσῃ καὶ νὰ συστηματοποιήσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ προσφέρῃ στὸν ἀναγνώστη μίαν γενικὴ ἰδέα καὶ ἓνα βασικὸ προσανατολισμὸ. Ἀποτελεῖ μίαν μικρὴν εἰσαγωγὴν, καλογραμμὴν καὶ μεθοδικὰ καλοθεμελιωμένην. Κάθε πρόβλημα ἐξετάζεται ἀπὸ περισσότερες πλευρῆς ἂν καὶ συνοπτικά. Ἡ ἀρχὴ τῆς κατευθυντικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἐπιχειρηματιῶν πρὸς μεγιστοποίηση τοῦ κέρδους — μακροχρόνια βέβαια — τίθεται σὰν βάση, ἂν καὶ ἡ ἀπολυτότης αὐτὴ δὲν εἶναι ἀναμφισβήτητη. Τὸ οἰκονομικὸ ἀξίωμα, ἡ διαδικασία τῆς χρηματοδοτήσεως καὶ ἡ νομικὴ διαμόρφωση, ἀποτελοῦν τὰ κύρια ὀπτικά πεδία τῆς ἔρευνας. Ἡ γλῶσσα τῶν συγγραφέων δὲν εἶναι δύσκολη καὶ πάντως τὸ κομπλιμέντο τῆς σχετικῆς σαφήνειας φαίνεται μᾶλλον νὰ ὀφείλεται στὴν κυρία Μπέκμανν, τῆς ὁποίας κι' ἄλλα βιβλία ἔχει ὑπ' ὄψη του ὁ ὑποφαινόμενος καὶ ποὺ διακρίνονται γιὰ τὸ ἴδιο προσόν.

K. Στυλιδιώτης.

Lord Bridges : «The Treasury». The New Whitehall Series No 12, London.
 G. Allen & Unwin, 1964, σελ. 248, σελλίνα 30.

Ἐπὶ τὴν αἰγίδα τοῦ Βασιλικοῦ Ἰνστιτούτου Δημοσίας Διοικήσεως τῆς Μ. Βρετανίας ἐδημοσιεύθη εἰδικὴ σειρὰ, ἡ ὁποία εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὰ Ἐπιχειρήματα τῆς Μ. Βρετανίας. Ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 12 εἰς τὴν σειρὰν αὐτὴν ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ Ἐπιχειρήματα τῆς Μ. Βρετανίας (The Treasury), δηλαδὴ τὸ Ἐπιχειρήματα τῶν Οἰκονομικῶν, ἐργασία ἐγγραφή ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ οἰκονομολόγου Λόρδου Μπρίτζες, ὁ ὁποῖος διετέλεσε μόνιμος ὑφυπουργὸς κατὰ τὸ διάστημα 1945 - 1956. Πρόκειται διὰ τὴν πλέον κρίσιμον περίοδον τῆς βρετανικῆς οἰκονομίας ποὺ περιλαμβάνει τὰ χρόνια τῆς μετατροπῆς μιᾶς πολεμικῆς μὲ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἐλέγχων εἰς μίαν εἰρηνικὴν οἰκονομίαν. Κατὰ τὸ μεταβατικὸν αὐτὸ στάδιον, ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης μονογραφίας ἔπαιξε σημαντικώτατον ρόλον εἰς τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς ἐργατικῆς κυβερνήσεως, ὅταν μὲ τοὺς διαφόρους δημοσιονομικοὺς νομισματικοὺς καὶ λοιποὺς ἐλέγχους ἡ βρετανικὴ οἰκονομία ἐξησφάλισε πλήρη ἀπασχόλησιν, σχετικὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν καὶ σημαντικὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν. Οὗτω, δὲν ἐπανελήφθη τὸ οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν χάος ποὺ ἠκολούθησε τὸν τερματισμὸν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Ἡ σημασία τοῦ Ἐπιχειρήματα τῆς Μ. Βρετανίας εἶναι ἡ γνωστὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βρετανικῆς οἰκονομίας, ἡ ὁποία, ὡς γνωστὸν, ἔχει τελειοποιήσῃ περισσώτερον κάθε

άλλης χώρας τὸν μηχανισμόν τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων παρεμβάσεων ἐπὶ τῆς οικονομικῆς δραστηριότητος. Ὁ λόρδος Μπρίτζες, ὄχι μόνον παρέχει μίαν σύντομον ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῆς ἐξελίξεως τοῦ Θησαυροφυλακείου ἀπὸ τὸν 17ον αἰῶνα, ἀλλὰ προβαίνει εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν διαφόρων ἀρμοδιοτήτων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι ἰδιότυποι διὰ τὴν Μ. Βρετανίαν. Εἰδικὴν σημασίαν ἔχει τὸ τμήμα τῆς ὑπὸ κρίσιν ἐργασίας τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸν συντονισμόν τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς. Τὸ τελευταῖο μέρος τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης μονογραφίας περιλαμβάνει τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Θησαυροφυλακείου κατὰ τὴν περίοδον 1962 - 1963, ὡς καὶ τὰ ποικίλα προβλήματα ποῦ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τῆς Βρετανίας νὰ ἐφαρμόσῃ ἓνα εἶδος οικονομικοῦ προγραμματισμοῦ. Ἀπομένει τὸ μεγάλο ἐρώτημα ἐὰν τὸ βρετανικὸν Θησαυροφυλάκειον θὰ ὑποστῇ περαιτέρω ἀναδιοργάνωσιν ὑπὸ τὴν σημερινὴν ἐργατικὴν κυβέρνησιν, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς προτίθεται νὰ ἐθνικοποιήσῃ ὠρισμένους βιομηχανίας καὶ νὰ ἀσκήσῃ πλέον ἀποτελεσματικὸν ἔλεγχον ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς οικονομίας, ἐν ᾧ ἐπι μάλιστα τῆς δυσχεροῦς θέσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν καὶ τῆς ἐπιδιώξεως μεγαλυτέρας ἀνακατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Ἡ ἐργασία τοῦ Λόρδου Μπρίτζες, εἶναι ὑπόδειγμα διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μονογραφιῶν.

Ν. Π. Κ.

Colin Clark: «British trade in Common Market», Stevens, London 1962.

Ὁ διάσημος Αὐστραλὸς οικονομολόγος κ. Κόλιν Κλάρκ ἀνέλαβε μὲ τὴν συνεργασίαν τῶν Ε. Φράνκελ καὶ Λ. Μούρ, νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ ἐπισημοῦσιν καὶ τὸ εὐρύτερον κοινὸν «τὴν ἡγενοῦσα ἐπὶ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς». Τὸ ἔργον προεκλήθη ἐκ τοῦ ἀγωνιώδους διὰ τοῦς Βρεταννοὺς καὶ τὴν Κοινοπολιτεῖαν προβλήματος τῆς εἰσόδου ἢ μὴ εἰς τὴν Κοινὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἀγορὰν, τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Εἰδικώτερον, ἡ συγγραφή τοῦ βιβλίου ὑπεκινήθη ἀπὸ τὴν βρετανικὴν βιομηχανίαν διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἔχοντας ἀρμοδιότητα λήψεως ἀποφάσεων καὶ τοὺς συμβούλους των ἐπὶ θεμάτων ἐξαγωγῆς εἰς χώρας τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τῶν ζητημάτων καὶ συνθηκῶν τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀνταγωνισμοῦ, ὄρων τῶν τιμῶν, τῆς παραδόσεως τῶν ἐμπορευμάτων, ὄρων τῶν πωλήσεων κλπ. Πάντα ὁμως τὰ ζητήματα ταῦτα τοποθετοῦνται εἰς τὸ παρὼν ἔργον ἐντὸς τῶν πολὺ εὐρυτέρων πλαισίων τοῦ ὅλου θεσμοῦ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, τῆς καταγωγῆς τῆς δηλαδὴ, τῶν ἐπιδιώξεων τῆς, τῶν σημερινῶν τάσεων τῆς, τῶν μέχρι τοῦδε ἐπιτευγμάτων τῆς κλπ. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ὅπως ἐν τοιοῦτον βιβλίον ἐλαμβάνετο ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψει ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς κρατικῆς μερίμνης δι' αὐτὴν εἰς τὴν χώραν μας.

Σ Κ. Π.

Bentley B. Gilbert: «The evolution of National Insurance in Great Britain: The Origins of the welfare states». Ἐκδόσεις Michael Joseph. Σελ. 497, τιμὴ 84 σελ.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία διαθέτει, ὡς γνωστόν, τὸ τελειότερο σύστημα κοινωνικῆς ἀντιλήψεως καὶ εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα ἡ ἀναδρομὴ στὶς ρίζες καὶ στὶς πρώτες καταβολές του ποῦ ἐπιχειρεῖ μὲ σπάνια γνώση καὶ ὀξυδέρκεια ὁ καθηγητὴς Gilbert. Τὰ πρῶτα σχετικὰ μέτρα ποῦ ἀρθθηκαν τὴν πρώτη δεκαετία τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα διακρίνονται σὲ δύο κατηγορίες. Σὲ ἐκεῖνα ποῦ ἀποτελοῦν ἄμεση συνέπεια τοῦ «φιλελευθωπικοῦ» κλίματος τῆς βικτωριανῆς ἐποχῆς (μαθητικὰ συσσίτια, ὑγειονομικὴ περίθαλψις μαθητῶν, συνταξιοδότησις ὑπερηλικῶν) καὶ σὲ ἐκεῖνα ποῦ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴ φιλεργατικὴ πολιτικὴ τῆς Βρετανίας (γραφεία εὐρέσεως ἐργασίας, ἀσφάλισις ἀνεργίας καὶ ἀσφάλισις ὑγείας). Ὁ συγγραφεὺς πιστεύει ὅτι ἡ ἐξάφανισις τοῦ φιλελευθέρου κόμματος ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκηνὴ τῆς Ἀγγλίας συνδέεται μὲ τὴν ἀδυναμίαν του νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκη τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως καὶ νὰ ἐστερνισθῇ τὰ αἰτήματά της, ποῦ σὲ τελευταία ἀνάλυσιν συνιστοῦν τὴν φιλελευθέραν ἀπάντησιν στὰ προβλήματα ποῦ θέτει ἡ προωθημένη ἐκβιομηχανίσις.

Π.

Niels Grosse: «Ökonomik der Kernenergie». Έκδοσις J. C. B. Mohr und Kyklos, Tübingen und Basel 1963. Σελ. IX+256. Τιμή χαρτόδετο 27, πανόδετο 31 μάρκα.

‘Έχει γίνει πιά τῆς μόδας νά χαρακτηρίζουμε τόν αἰῶνα μας—έναν αἰῶνα βι-
θουτάτων μετατροπῶν γιά τή μοίρα καί τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου — σύμφωνα μέ ὀρισμέ-
να ἔντονα φαινόμενα, πού κυριαρχοῦν σ’ αὐτόν. Αἰῶνα τῶν μαζῶν, αἰῶνα τοῦ αὐτο-
ματισμοῦ, αἰῶνα τῆς ρεκλάμας, αἰῶνα τοῦ διαστήματος καί δέν ξέρω κι’ ἐγώ τι ἄλ-
λο ἀκόμα. Πίσω ἀπ’ αὐτά τά «κλισιέ» κρύβεται ἕνας ἀνάστατος καί ἀπροσανατόλι-
στος κόσμος, πού κατέχει τά φοβερώτερα μέσα καταστροφῆς, πού διέθετε ποιέ ὁ
ἀνθρώπος, καί πού ξέρεי πολὺ κολά, πῶς — ὅπως λέγει ὁ Α. Τουνβιέ — ἢ θά ἐ-
νωθῆ καί θά ζήσῃ σάν μιὰ οἰκογένεια, ἢ θά αὐτοκαταστραφῆ. Ἀπό τὴν ἀποψη αὐτῆ
ὁ χαρακτηρισμός «αἰῶνας τοῦ ἀτόμου» ἔχει τὴ δ καίολογία του.

Ἀκριβῶς τὸν αἰῶνα αὐτὸν τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς οικονομικῆς
του σημασίας, θέλει νά μᾶς παρουσιάσῃ ὁ συγγραφέας. Ἡ οικονομικὴ ἐφαρμογὴ τῆς
ἀτομικῆς ἐνεργείας εἶναι, βέβαια, στὴν οὐσία, ἕνα μελλοντικὸ μέλημα. Ὁ κ. Γκρόσ-
σε δείχνει τὰ πεδία τῆς Τεχνικῆς καί τῆς Οἰκονομίας, πάνω στὰ ὁποῖα μπορεῖ νά ἐ-
φαρμοσθῆ ἡ νέα αὐτὴ πηγὴ ἐνεργείας. Ἡ σχετικὴ μικρὴ ἐμπειρία ἐπιτρέπει μιὰ συν-
τηρητικὴ καί πολὺ ἐπιφυλακτικὴ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση τοῦ θέματος κι’ ὁ συγγρα-
φέας τὸ κάνει αὐτὸ πρᾶγματι. Μᾶς δείχνει πῶς ἡ μαγικὴ εἰκόνα τοῦ «making the
desert bloom» δέν εἶναι τόσο ἀγίλη ὅσο τὴν φιντάζονται μερικοί. Ἀπὸ τεχνικὴ ἄ-
ποψη μπορεῖ οἱ δυνατότητες νά εἶναι πολυσχιδεῖς, ἀλλὰ ἡ οἰκο-ομικὴ προβληματικὴ,
ὅπως μᾶς ἀναλύεται σιὸ δευτέρο καί τρίτο μέρος τοῦ βιβλίου, περιορίζει πολὺ αὐ-
τὲς τὶς δυνατότητες.

Τὸ κεντρικὸ ἐρώτημα τοῦ βιβλίου ἀκολουθεῖ: Τί οικονομικὲς μεταβολές μπο-
ροῦμε ν’ ἀναμένουμε ἀπὸ τὴν εἰρηνικὴ ἐφαρμογὴ τῆς σχεδὸν ἐπαναστατικῆς αὐτῆς
ἀνακαλύψεως; Στὸ πρῶτο μέρος γνωρίζουμε μιὰ σειρά τεχνικῶν δεδομένων τῆς ἐφαρ-
μογῆς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ἡ γνώση τῶν ὁποίων εἶναι ἀναγκαῖα προκειμένου νά
κατανοήσουμε τὴν οικονομικὴ σημασία τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς. Μετὰ μᾶς περιγρά-
φονται τὰ δάφορα πεδία ἐφαρμογῆς τῶν τύπων τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας καί μᾶς ἀ-
ναλύεται ἡ σημασία τῆς γιὰ τὴν ἐνεργειακὴ οἰκονομία καί ἰδιαίτερα γιὰ τὴν παρα-
γωγή ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Μᾶς περιγράφονται τὸ ἔξοδα τῶν ἀτομικῶν ἀντιδραστῆ-
ρων, ὅπου καί ἀποκαλύπτονται τὰ ὅρια τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας
ὡς συνέπεια οἰκονομικῶν παραγόντων. Τὸ τρίτο μέρος ἀσχολεῖται μέ τὰ μακροοικονο-
μικὰ προβλήματα καί δείχνεται τόσο ἡ συνολικοοικονομικὴ ἐπίδραση τῆς ἀτομικῆς
ἐνεργείας ὅσο καί ἡ σημασία τῆς γιὰ τὴ μελλοντικὴ διαμόρφωση τοῦ τόπου ἐγκατα-
στάσεως τῶν βιομηχανιῶν καθὼς καί γιὰ τὴν περιφερειακὴ ἀνάπτυξη καί ἐιδικώτερα
γιὰ τὶς ὑποανάπτυκτες χώρες.

Παντοῦ διαβλέπει κανεῖς τὴν πρόθεση τοῦ συγγραφέα νά ἀποφύγῃ ὅσο γίνεται
τὴ διατύπωση τελικῶν συμπερασμάτων ἀφοῦ μάλιστα ὁ τομέας τῆς ἀτομικῆς ἐνε-
ργείας βρίσκεται σὲ πλήρη ἐξέλιξη. Ὁ,τι συνάγεται εἶναι πῶς ἡ οἰκονομικὴ καί κοινω-
νιολογικὴ σημασία τοῦ ἀτόμου εἶναι πολὺ δύσκολο νά συγκεκριμενοποιηθῆ. Ἄλ-
λωστε δέν μποροῦμε νά ξέρουμε τί μᾶς ἐπιφυλάσσει ἡ ἀόριανὴ ἡμέρα. Ἡ ἀλυσίδα
τῶν τεχνικῶν ἀνακαλύψεων δέν ἔχει κλείσει καθόλου. Μπορεῖ λοιπὸν μιὰ νέα ἀνα-
κάλυψη νά μᾶς παρουσιάσῃ ἐντελῶς νέες ἀπόψεις. Ὁ συγγραφέας τονίζει στὸν πρό-
λόγῳ του, πῶς τὰ περίσπματα τῆς ἐργασίας του δέν ἀποτελοῦν ὀριστικὲς κρίσεις, ἀλ-
λὰ ἀποσκοποῦν στὸ νά παρακινήσουν γιὰ περαιτέρω ἐρευνες. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου
τοῦ ἔγκειται πρᾶγματι στὸ νά διαφωτισθῆ τὸ πολὺ κοινὸν γύρω ἀπὸ τὶς δυνατότητες
καί τὰ ὅρια τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, ἔτσι ὅπως μᾶς τὰ παρουσιάζει
τὸ σημερινὸ πεδίο τῆς ἐξέλιξεως. Τὰ ὑπόλοιπα ἀποτελοῦν ἀκόμα «science fiction».

Franz Hiebler: «Die Praxis Der Kreditgewährung». *Εκδοσις Betriebsw.-Verlag Dr. Th. Gabler. Wiesbaden 1964, τιμή χαρτόδετο 9,80, πανόδετο 12,60 μάρκα.

Ο κ. Χίμπλερ, ένας πρακτικός τής πιστωτικής Οικονομίας, μᾶς παραδίδει τῆ δεύτερη έκδοση τοῦ παραπάνω ἔργου του, τὸ ὁποῖο ὑπέβαλε σὲ μιὰ ἐντελῶς καινούργια ἐπεξεργασία γιὰ νὰ τὸ ἐκσυγχρονίσῃ σύμφωνα μὲ τὶς νεώτερες ἐξελίξεις στὸν τομέα τῆς πίστεως καὶ νὰ ἱκανοποιῆσῃ τὴ μεγάλη ζήτηση. Τὸ βιβλίο ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος πρακτικοῦ ὁδηγοῦ διὰ μέσου τῆς πράξεως τῆς παραδοχῆς πιστώσεων, καλογραμμένο, παραστατικό καὶ ἐποικοδομητικό.

Ὁ χαρακτήρας τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἐξησφάλισε τὴν πλήρη ἐξάντληση τῆς πρώτης ἐκδόσεώς του. Ὅποιος ἀναζητήσει ἕνα τέτοιο ἔργο, σπάνια θὰ τὸ βρῆ. Βέβαια τὰ θεωρητικά συγγράμματα στὸν τομέα τῆς πίστεως ἀφθονοῦν ποιοτικά καὶ ποσοτικά. Ἀλλὰ ἐκεῖνος, ποῦ θέλει νὰ μῆ στὸ πνεῦμα τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν ἐνὸς τραπεζικοῦ ἰδρύματος θὰ διαλέξῃ μὲ εὐγνωμοσύνη τὸ ἔργο τοῦ κ. Χίμπλερ. Πρὸ πάντων στρέφεται πρὸς ὄλους ἐκεῖνους τοὺς νέους, ποῦ θέλουν νὰ ἐκλέξουν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ τμήματος πιστώσεων τῆς τραπεζικῆς Οικονομίας καὶ θέλουν νὰ μνηθῶν γύρω ἀπὸ μιὰ ὕλη, ποῦ ὁ δασμοὺς της ἀπαιτεῖ σὲ πρώτη γραμμὴ πρακτικὴ πείρα καὶ πρακτικὲς γνώσεις. Τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου τυποποιεῖται σὲ μιὰ εἰδικὴ μονάχα περιπτώση. Τὴν ἀφτηρία ἀποτελεῖ μιὰ αἴτηση παροχῆς πιστώσεων καὶ παρακολουθοῦμε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται ἡ διεκπεραιώσή της. Σύμφωνα μὲ τὴ διαδικασία αὕτη εἶναι διαιρεμένο καὶ τὸ βιβλίο στὰ καθέκαστα κεφάλαια: πιστολήπτης καὶ ἔννομη θέση αὐτοῦ, οἰκονομικὲς συνθήκες τοῦ πιστοδοτουμένου, ἀσφάλειες, σκοπὸς χρησιμοποίησεως τῶν πιστώσεων, δυνατότητες ἐπαναπληρωμῆς, πιστωτικὴ σύμβαση. Στὴν πραγμάτευση τῶν καθέκαστα σταδίων μᾶς ἀποκαλύπτεται ὄλος ὁ μηχανισμὸς καὶ ἡ τακτικὴ τῆς χορηγήσεως πιστώσεων μὲ σαφή, ἐπαγωγὸ καὶ πλαστικὸ τρόπο. Μὰ δὲν ἀρκοῦν μονάχα οἱ οἰκονομικὲς γνώσεις ἀλλὰ χρειάζονται καὶ νομικὲς. Μάλιστα χρειάζεται καὶ μιὰ ἐλεύθερη οἰκονομικὴ σκέψη, μιὰ σκέψη ἐκτιμῆσεως, ὑπολογισμοῦ καὶ ὀξολογήσεως σύμφωνα μὲ τὴν κοθεμιά περίπτωση, πρᾶγμα ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ φύση τῶν πιστωτικῶν ἐργασιῶν, φύση ποῦ συνδέεται ἀναπόσπαστα καὶ μιὰ σειρά κινδύνων.

Ὁ συγγραφέας ἀποφεύγει συνειδητὰ κάθε οὐζήτηση μὲ θεωρητικὰ ζητήματα. Ἀποφεύγει μάλιστα νὰ θέξῃ ζητήματα, ποῦ στέκουν σὲ κάποια σχέση μὲ τὶς πιστωτικὲς ἐργασίες. Ὅτι ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ ἦτο ἡ οὐσιαστικὴ προβολὴ τῆς διαδικασίας πιστοδοτήσεως ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ πρακτικοῦ καὶ γιὰ τὸ μάτι τοῦ πρακτικοῦ. Μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίο πράγματι βλέπει κανεὶς παρὰ διάβάξει. Πολλὰ καὶ πολύπλευρα παραδείγματα, ποῦ ἀποδίδουν ὄλες τὰς φάσεις τῆς πιστωτικῆς ἐργασίας πάνω στὸ συγκεκριμένο παράδειγμα, ἐπισχοῦν τὸ προσὸν αὐτὸ τοῦ βιβλίου.

Ἐπειδὴ οἱ πιστωτικὲς ἐργασίες ἀποτελοῦν τὸν κύριο δείκτη καὶ τὸν κύριο στυλοβάτη τοῦ ἀτολογισμοῦ χρήσεως ἢ τοῦ ἰσοζυγίου κερδῶν καὶ ζημιῶν ὄλων τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ἢ πραγμάτευση τοῦ κλάδου αὐτοῦ ἐργασιῶν, σὲ συνδυασμὸ μὲ τοὺς διαφόρους κινδύνους ποῦ περικλείει, ἀπαιτεῖ μιὰ ἰδιαίτερη μέριμνα καὶ μιὰ καλοθεμελιωμένη γνώση τῶν οἰκείων σχέσεων ἀπὸ ὅποιον κατέχει ἢ θέλει νὰ καταλάβῃ μιὰ θέση στὰ τμήματα παροχῆς πιστώσεων τῶν Τραπεζῶν. Μὰ αὕτη τὴν ἐπιταγὴ ἐκπληρώνει κι' ὁ συγγραφέας. Ἰδιαίτερη φροντίδα, αἰσθημα εὐθύνης, μεγάλες γνώσεις διακρίνουν τὴν πραγμάτευση τῶν θεμάτων τοῦ βιβλίου. Τέτοιοι εὐσυνειδητοὶ ὁδηγοὶ δὲν προσφέρονται πολλοὶ καὶ ἰδίως ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς Πράξεως, ὅπως εἶναι πέρα γιὰ πέρα ὁ κ. Χίμπλερ, ὑπεύθυνος ὁ ἴδιος τοῦ πιστωτικοῦ τμήματος μιᾶς Τραπεζῆς ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια.

R. Williams : «Britain in the sixties». Communications, Penguin, 1962.

Τὸ παρὸν μικρὸν βιβλίον ἀνήκει εἰς εἰδικὴν σειρὰν τοῦ οἴκου Πέγκουϊν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ἔξυναν ὠρισμένων βασικῆς σημασίας προβλημάτων τῆς βρετανικῆς κοινωνίας καὶ οἰκονομίας. Αἱ ἐπικοινωνίαι εἶναι ὁ στόχος τοῦ βιβλίου, ἡ δὲ ἰδιουτυπία του ἔγκειται διὸ ἐξετάζει ταύτας ὄχι τεχνικῶς ἀλλὰ κοινωνιολογικῶς. Εἶναι ὁ χρόνος κατάλληλος, ὑποστηρίζει ὁ συγγραφεὺς, νὰ θεωρήσωμεν τὴν κοινωνίαν ὡς κάτι περισσότερο ἢ ἄθροισματος, δυνάμει, ἰδιοκτησίας, ὡς μίαν διαρκῆ ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Οὕτως θεωμένη ἡ κοινωνία εἶναι μορφή ἐπικοινωνίας διὰ τῆς ὁποίας περιγράφεται, μελετᾶται, τροποποιεῖται καὶ διαφυλάσσεται ἡ πείρα. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ συγγραφεὺς καταλήγει εἰς τὴν πρότασιν τῆς ὑποβολῆς εἰς ἔλεγχον τῆς δυνάμει ἐκείνων ποὺ διευθύνουν τὰς ἐπικοινωνίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Σ.Κ.Π.

René Dumont et Bernard Rosier : «Nous allons à la famine». Paris 1966. Éditions du Seuil, collection Esprit «Frontière Ouverte», σελ. 280, τμή 15 φράγκο.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Malthus τὸ πρόβλημα τῆς ἀσύμμετρης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀποσχολεῖ συχνὰ τὶς κοινωνικὰς ἐπιστήμες. Οἱ συγγραφεῖς εἶναι πεπεισμένοι ὅτι χωρὶς δραστὶκὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων ἢ ἀνέχεια δὲν πρόκειται νὰ ἐκθρονισθῇ ἀπὸ τὸν πλανήτη μας. Ὑποστηρίζουν ὅτι καμμιά μόνιμη λύση δὲν εἶναι δυνατὴ ἂν δὲν θεσπισθοῦν δραστικὰ μέτρα ὅπως ἡ καθέρωσις φόρου παγκοσμίου ἀλληλεγγύης, ἡ κατάργησις τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς ἐνιαίας ὑπερεθνικῆς κυβερνήσεως.

Π. Κ.

Due J. : «Government dinance. An economic analysis». 3η ἔκδοσις R. Irwin. Homewood, Illinois 1963.

Εἰς τὸ ἐν λόγω βιβλίον του, ὁ εἰδικευμένος εἰς τὰ δημοσιονομικὰ συγγραφεὺς του, δίδει μίαν ἀποστολικὴν εἰκόνα τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν τῶν Η.Π.Α. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σημερινῆς ἀμερικανικῆς πείρας, ὁ ἐν λόγω καθηγητὴς, ὑποβάλλει τὸς δημοσιονομικὰς καὶ νομισματικὰς θεωρίας εἰς μίαν σύγχρονον κριτικὴν ἀνάλυσιν. Συνοπτικῶς, ἀλλὰ μὲ εὐκρίνειαν, δίδεται γενικὴ εἰκὼν τῶν δημοσιονομικῶν κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα.

Ἡ διάταξις τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ κλασικὴ. Προϋπολογισμός, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ἀποψις τῶν δημοσίων ἐξόδων, δημοσιονομικὸν καθεστῶς τῶν φυσικῶν καὶ νομικῶν προσώπων κλπ.

Γ. Μ.

Institute of Bankers : «The Finance of Internationale Trade». Ἐκδοσις ὑπὸ τοῦ Institute of Bankers τριῶν διαλέξεων γενομένων τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν λόγω ὀργανισμοῦ ἦτοι :

α) B. S. Wheble, Διευθυντοῦ τῆς Brous Shipley Co Ltd : Shorte term Import and Export Finance. Ἐκτιθενται θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ἀπόψεις περὶ τῶν χορηγήσεων ἔναντι ἢ ἀνευ φορτωτικῶν ἐγγράφων περὶ τῆς καλύψεως τῶν κινδύνων ὑπὸ τοῦ Export Credits Guarantee Department (E.C.G.D.), περὶ διαπραγματεύσεως τῶν συναλλαγματικῶν, περὶ τῶν πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, τῶν προκαταβολῶν ἔναντι ἐμπορευμάτων κλπ.

β) E. P. Lunn, Διευθυντοῦ τῆς Barclays Bank Ltd : Medium and long term export credit. Εἰς τὴν διάλεξιν ταύτην καθορίζονται τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῶν μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων ἐξαγωγικῶν πιστώσεων καὶ ἀναλύονται τὰ δημιουργούμενα διὰ τὸν ἐξαγωγέα προβλήματα ἐκ τῆς κυβερνητικῆς παρεμβάσεως, τῶν διαφορῶν «ἀσφαλειῶν» καὶ λοιπὰ.

γ) E. G. Woolgar, Δευθ. του της Lloyds Bank Ltd.: Current Aspects of Foreign Exchange. 'Η διάλεξις περιλαμβάνει ανάλυσιν των παρεμβάσεων της Τραπεζής της 'Αγγλίας εις την αγοράν του συναλλάγματος, της τεχνικής της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, των έννοιων του εύρωδολλαρίου και της εύρωστερλίνας και των έπιτοκίων των έν λόγω νομισμάτων.

Γ. Μ.

Robert de Notre-Latour: «La France et l'Europe». Paris, 1968.

'Εξετάζοντας τις συνέπειες που μπορεί να έχη ή κοινωνική έκρηξη του Μ Ιου 1968 στη Γαλλία, ο συγγραφέας καταλήγει στο άπροσδόκητο συμπέρασμα ότι θα έχη ως αποτέλεσμα όχι να κλονίση την Εύρωπαϊκή Κοινότητα άλλ' αντίθετα να την ενισχύση. Για να καλύψη το έλλειμμα το Ισοζυγίου της που θα παρουσιάση σημαντικό άνοιγμα, ή Γαλλία είναι υποχρεωμένη να υβξήση το έξαγωγικό της έμπόριο, και θ' τ' το έπιτύχη έφ' όσον οι μισθολογικές αύξήσεις δέν θ' διαταράξουν την συναγωνιστικότητα της β ομηχανίας της. 'Υποχρεωμένη να στηριχθί στη βοήθεια των οικονομίων των πέντε συνεταίρων της, που έχουν κάθε συμφέρον να την στηρίξουν, ή Γαλλία είναι υποχρεωμένη να φτηνί λιγώτερο αδιάλλακτη και να μη παρεμβάλλη λιγώτερα βέτο στα διάφορα στάδια της ολοκληρώσεως της Εύρώπης. Ουσιαστικά λοιπόν από την γαλλική κρίση προκύπτει τόνωση της άλληλεγγύης και της συσχεής της Εύρωπαϊκής Κοινότητας.

I. Z. N.

Lutz V.: «Italy. A study in economic development». Λονδίνον 1962.

'Η έν λόγω έκδοσις του Βασιλικού Ίνστιτούτου Διεθνών 'Υποθέσεων (Royal Institute of International Affairs), αναφέρεται εις την οικονομικήν ανάπτυξιν της 'Ιταλίας.

Ειδικώτερον έπισημαίνεται ή ύφισταμένη διαίρεσις της 'Ιταλίας εις τόν άνεπτυγμένον βορράν και τόν καθυστερημένον νότον, καθώς και αι έντεϋθεν συνέπειαι δια τήν έν γένει οικονομίαν της χώρας.

Γ. Μ.

Mozley and Whiteley's: «Law dictionary», Butterworths, London 1962.

'Η ποσοδα προσπάθεια έμφανίσεως λεξικού της έπιστήμης του δικαίου έμπίπτει εις την γενικώτεραν τάσιν παρουσιάσεως λεξικών—μικρών ή μεγάλων—δι' όλας σχεδόν τάς έπιστήμας. Το ανά χείρας λεξικόν είναι ή έβδόμη έπίδοσις έργου έκδοθέντος παλαιότερον. 'Η σημερινή έκδοσις ύπέστη μεγάλην έπεξεργασίαν και αναθεώρησιν, εις τρόπον ώστε να είναι πλήρως ένημερωμένη. Το έργον τοϋτο της άανεώσεως ανέλαβε και έφερε εις πέρας ο κ. Τζών Σάουντερς. Το λεξικόν τοϋτο δέν υπερβαίνει τάς 390 σελίδας μικρού σχήματος. Τα άρθρα του είναι λίαν σύντομα, αλλά σαφή και εύληπτα. 'Η χρησιμότης ένός συντόμου λεξικού του δικαίου των άγγλοσαξωνικών χωρών δια τόν "Έλληνα άναγνώστην είναι μεγάλη, δοθέντος, ότι το δικαίων των χωρών τούτων, οι θεσμοί του, ο τρόπος της άπονομής του και άλλα συναφή θέματα είναι κατ' έξάίρεσιν μόνον γνωστά και εις έλάχιστον αριθμόν προσώπων. 'Η μελέτη του λεξικού θα παράσχη εύκαιρίαν ένημερώσεως και εις δίκαια χωρών πέραν των της 'Ηπειρωτικής Εύρώπης και θα πλουτίση ούτω τήν πείραν των νομικών της χώρας ύμών.

Σ.Κ.Π.

H. Vormbaum: «Finanzierung der Betriebe». *Εκδοσις Dr. Th. Gabler. Βισμπάντεν 1964. Σελ. 296. Τιμή χαρτόδετο 19,50, πανόδετο 22,80 μάρκα.

Ἡ ἔννοια τῆς χρηματοδοτήσεως τοποθετῆται ἀόμα καὶ σήμερον, ἄλλοτε σὲ στενὸ καὶ ἄλλοτε σὲ εὐρύτατο πλαίσιο. Ἐν πάντως παλιότερα τὸ πρόβλημά της συνίστατο στὴν τέχνη τῆς προμηθείας τῶν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων ὑπὸ τοὺς πιὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους, σήμερον ἡ χρηματοδότηση σάν διαδικασία τοῦ κεφολαιοκοῦ ἐφοδιασμοῦ κατὰ τὴν ἴδρυση, διεύρυνση καὶ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν, καθὼς καὶ τὴν ἐμφάνιση ἰδιαίτερων περιπτώσεων τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἔχει καταστή κεντρικὸ πρόβλημα τῆς ἰδιωτικοοικονομικῆς ἔρευνας. Ἡ πεῖρα τῶν τελευταίων ἐτῶν ἀπέδειξε πὼς ἡ σημασία της εἶναι ἀποφασιστικὴ γιὰ τὴν τεχνικὴ καὶ ἡ ὀργανωτικὴ τελειότης στὸ παραγωγικὸ - οἰκονομικὸ πεδίο δὲν ἐξασφαλίζει μόνη της τὴν ἐπιβίωση τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ ἐπιτεύξη τῆς χρηματοοικονομικῆς ἰσορροπίας καὶ ἰδίας τῆς ἀποδοτικότητος καὶ τῆς ρευστότητος ὀλοκληρῶνει τὶς προϋποθέσεις ἐπιτυχίας τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἄλλὰ καὶ ἡ δυναμικὴ τῆς Οἰκονομίας καὶ τῆς Τεχνικῆς καθιστᾷ ἀναγκαῖες κάθε τόσο διάφορες ἀναθεωρήσεις τῶν παραγωγικῶν καὶ χρηματοοικονομικῶν βάσεων. Κι' ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἐπίσης ἡ χρηματοδότηση ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη βαρύτητα.

Ὁ καθ. Φορμπαούμ ἀφοῦ ἀναλύει τὴν ἔννοια τῆς χρηματοδοτήσεως - τὴν ὁποία τοποθετῆ σὲ εὐρύτατο πλαίσιο - πραγματεύεται τὰ ζητήματα τῆς λεγόμενης χρηματοοικονομικῆς ἰσορροπίας καὶ ἰδίας τῆς ἀποδοτικότητος καὶ τῆς ρευστότητος. Ἡ δύο τελευταῖες αὐτὲς ἔννοιαι παίζουν ἰδιαίτερον ρόλο σὲ ὅλες τὶς διαδικασίες τῆς χρηματοδοτήσεως. Ὁ κ. Φ. τὶς ὑπάγει ὑπὸ τὴν ἔννοια τῆς χρηματοοικονομικῆς ἰσορροπίας, ἐνῶ ἡ βιβλιογραφία τὶς περισσότερες φορές τὶς ἐξετάζει ξεχωριστὰ καὶ κάποτε - κάποτε ὑπὸ ἄλλη ἔποψη. Σὲ ἰσάτερα κεφάλαια ἐκτίθενται τὰ προβλήματα τῆς χρηματοδοτήσεως στὶς περιπτώσεις τῆς ἰδρύσεως, τῆς οὐξήσεως τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἐξυγιάνσεως τῆς συγχωνεύσεως, τῆς μετατροπῆς, τῆς μειώσεως τοῦ κεφαλαίου, τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ τέλος τῆς διαλύσεως τῶν ἔκμεταλλεύσεων. Ἐδῶ ἐπίσης ἐξετάζονται καὶ οἱ διάφοροι μορφῆς αὐτοχρηματοδοτήσεως καθὼς καὶ τῆς ξένης χρηματοδοτήσεως. Ἡ τελευταία αὐτὴ, σύμφωνα ἄλλωστε μὲ τὴν σημασία της στὴν πράξη τῆς χρηματοδοτήσεως, ἐξετάζεται διεξοδικότερα. Παράπλευρα πρὸς τὶς διάφορες μορφῆς τῆς βραχυπρόθεσμης καὶ μακροπρόθεσμης χρηματοδοτήσεως μὲ ξένα κεφάλαια, περιγράφονται καὶ οἱ δυνατότητες ἐξασφαλίσσεως τῶν πιστώσεων γιὰ τὴν ἐπηρεάζουν, σύμφωνα μὲ τὸ εἶδος τῶν, τὸ περιβῶριον καὶ τὴν ἐλευθερία μελλοντικῆς διαθέσεως τῶν ἐκμεταλλεύσεων.

Στὸ τελευταῖο μέρος τοῦ βιβλίου περιγράφονται διεξοδικὰ ἡ διάρθρωση καὶ ὁ σκοπὸς τῶν διεθνῶν χρηματοδοτικῶν καὶ πιστωτικῶν ὀργανισμῶν, ὅπως τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς καὶ τῶν θυγατέρων - ἰδρυμάτων της, καθὼς καὶ τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ περιφερειακὴ διαδικασία εἶναι περισσότερο ἢ λιγώτερον περιορισμένη, ὅπως π. χ. ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης Ἄνθρακος καὶ Χάλυβος, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τράπεζα Ἐπενδύσεων, τὸ Εὐρωπαϊκὸ Ταμεῖο Ἀναπτύξεως. Ὁ συγγραφεὺς συμπεριλαμβάνει καὶ τοὺς ὀργανισμοὺς ἐκείνους, ποὺ χορηγοῦν πιστώσεις στὶς κεντρικὰς Τράπεζες, ὅπως π. χ. τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο, τὴν Εὐρωπαϊκὴ Νομισματικὴ Συμφωνία, κλπ.

Ἡ αὐστηρὴ καὶ συστηματικὴ διάταξη τῆς ὕλης προσφέρει στὸν ἀναγνώστη μιὰ σαφῆ σύνοψη ὄλων σχεδὸν τῶν προβλημάτων τῆς χρηματοδοτήσεως. Τὸ βιβλίον ἀπευθύνεται τόσοσιν τοὺς φοιτητὰς τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν, ὅσον καὶ τοὺς ὀργανωμένους ἀνθρώπους τῆς δράσεως. Κατὰ τὰ ἄλλα κατατάσσεται στὸ πλαίσιο ὄλων ἐκείνων τῶν καλῶν βιβλίων τοῦ εἴδους - ποὺ δὲν εἶναι εὐτυχῶς λίγα - μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἀναγνώστης ἀποκτᾷ μιὰ καθαρὴ εἰκόνα τῆς ὕλης καὶ τὴν δυνατότητα νὰ τὴν ἀξιολογήσῃ θεωρητικὰ ἢ πρακτικὰ.

Κ. Στυλιδιώτης

B l. P a s c a l : «Pensées», Harvill Press, London, 1962.

Οι διαλογισμοί του Πασκάλ εξακολουθούν να συγκινούν την πλειοψηφία των διανοουμένων όλου του πεπολιτισμένου κόσμου. 'Η παρούσα μετάφρασις όλου του κειμένου αύτου υπό του Μάρτιν Τάρνελλ είναι έμπλουτισμένη με μίαν εισαγωγή γραμμένη παρ' αύτου, με μίαν βιογραφίαν του Πασκάλ γραμμένη από την κ. Περιέ (άδελφήν του), και τέλος ένα πρόλογον της εκδόσεως του Πόρτ Ρουαγιόλ (1670), έπιλογήν βιβλιογραφίας και εύρετήριον Κύριον αντίκειμενον των διαλογισμών του Πασκάλ είναι βεβαίως ή θρησκεία και ή άπολογία αύτης. Ούχ ήττον, εις τό γενικόν τουτο πλαίσιον παρέχονται άπόψεις διά θέματα της καθαρής φιλοσοφίας (δπως διά την αιωνιότητα, τον όρθον λόγον, τας αντίφάσεις) καθώς και της ήθικής φιλοσοφίας δπως διά την ματαιότητα, την τάξιν, τό μεγαλείον κλπ.). 'Αλλ' αύτό όπερ έφερε εις μεγάλην έπικαιρότητα τό έργον τουτο του Πασκάλ είναι αι ύπαρξιακαι άπόψεις του, αι πρώται ρίζαι της όποίας όμως εύρίσκονται εις την φιλοσοφικήν διδασκαλίαν των 'Ελλήνων Πατέρων της 'Εκκλησίας. Καί τό σημείον τουτο άκριβώς έχει μεγάλην αξίαν δι' ήμάς διότι συνδέει τας σκέψεις του Πασκάλ προς την αιωνίαν πηγήν της έλληνικής δ ανοήσεως.

Σ.Κ.Π.

A r t h. S v e n s o n : «Management Experience ; She Short Case. ('Οργανωτική πείρα. Βραχεία περιπτωσιακή παρουσίασις) New York, Prentice Hall Inc , σελ. 144, εκδοσις 1968.

'Ο καθηγητής Arth. Svenson, τέως εις τό New York University και νυν εις τό Πανεπιστήμιον North Carolina, έχει εύρειαν οργανωτικήν πείραν, τόσον εις τό Δημόσιον, όσον και εις τας Ιδιωτικάς έπιχειρήσεις. Συγχρόνως είναι ούτος έν ενεργεία Σύμβουλος 'Οργανώσεως, ειδικευμένος εις την όργάνωσιν και την διοίκησιν διεθνών έπιχειρήσεων.

'Ο δόκτωρ Svenson, κατά τά τελευταία 5 έτη ύπηρέτησεν ως Σύμβουλος εις τον O.E.C.D., και εις την Ευρωπαϊκήν Productivity Agency. Κατά τό έτος 1962, έτιμήθη με τό «Price Waterhouse Award». Είναι θερμός φίλος της 'Ελλάδος, την όποίαν κατ' επανάληψιν έπεσκόφηθ.

Τό μικρόν τό δέμας μεστόν όμως έννοιων βιβλίον του περιλαμβάνει σειράν όλην ζωντανών περιπτωσιακών μελετών (cases), ειλημμένων έκ της πείρας του ως Συμβούλου, τόσον εις τας 'Ηνωμένας Πολιτείας, όσον και εις την Ευρώπην. Προδρίσται τουτο διά διδακτικήν χρήσιν και χρησιμοποιείται παραλλήλως προς τό εύρείας διαδόσεως σύγγραμμα «The Process of Management» (2α εκδοσις) των κ.κ. Newman, Summer και Warren.

'Η όλη οικονομία της ύλης έχει ως έξης : Εισαγωγή : 'Η περιπτωσιακή μέθοδος. Βραχεία έπισκόπησις της μεθόδου, ως διδακτικού μέσου. Μέρος 1) Τό ύπόβαθρον της Διοικήσεως (7 περιπτώσεις). Μέρος 2) 'Οργάνωσις (18 περιπτώσεις). Μέρος 3) Σχεδιασμός και λήψις αποφάσεων (17 περιπτώσεις). Μέρος 4) 'Ηγεσία (7 περιπτώσεις). Μέρος 5) 'Εκτίμησις περιπτώσεων (17 περιπτώσεις).

'Εκάστου μέρους προηγείται βραχυτάτη, αλλά πλήρης, άνασκόπησις των θεμάτων τά όποια έν συνεχεία πραγματεύεται ό συγγραφέυς.

ΑΙ περιπτώσεις άντλοϋνται έξ εύρυτάτης κλίμακος έπιχειρήσεων, έξικνουμένων από πολυπλόκουσ έταιρείας άπαιτούσας ύψηλοϋ έπιπέδου διοίκησιν, μέχρι μεσαίων και μικρών οικονομικών μονάδων, αι όποια δεινται σχετικώς άπλης διοικήσεως.

Εις όλας τας περιπτώσεις, ή ανάπτυξις περιορίζεται εις τά ούσιώδη σημεία, ώστε να μη διασπάται ή προσοχή και τό αναλυτικόν ένδ.αφέρον του Σ τουδαστου.

'Η έπομένη κρίσις μιός διακεκριμένης διεθνώς 'Οργανωτικής προσωπικότητας, του Peter Drucker, καθιερού τό κύρος του βιβλίου : «Πολύ έντυπωσιάσθη από τό

νέον βιβλίον του Ar. Svenson. Φρονῶ, ὅτι ἔκαμεν ἐξαιρετον, ἔργασίαν, ἡ ὅποια θὰ ἔχει μεγάλην ἀπήχησιν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀργανωτικῆς. Τὸ ἀξίζει.

Συνοψίζεται ἐθέρμως εἰς τοὺς διδάσκοντας τὴν Ὀργανωτικὴν εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολάς, διὰ σεμινάρια καὶ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἰ. Α. Χρυσόχοῦ

A l e c N o v e : «Was Stalin Really Necessary?» Some Problems of Soviet Political Economy. London. G. Allen & Unwin Ltd, 1964, σελ. 316, σελίδια 35.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Οἰκονομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γλασκῶβης καὶ Δευθυνητῆς τοῦ Ἰνστιτούτου Σοβιετικῶν καὶ Ἀνατολικοευρωπαϊκῶν Σπουδῶν, θεωρεῖται δικαίως ὡς ἓνας τῶν ἐγκυρωτέρων σοβιετολόγων, μὲ μεγάλην εἰδικευσιν εἰς τὰ οἰκονομικὰ θέματα τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου. Ὡς ἐκ τούτου τὰ ἄρθρα καὶ συγγράμματα τοῦ καθηγητοῦ Nove, ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τοῦ αὐξαντος ἀριθμοῦ τῶν μελετητῶν τῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομίας. Ὑπὸ τὸν ἐλαφρῶς εἰρωνικὸν τίτλον «ἐὰν πράγματι ὁ Στάλιν ἦτο ἀπαραίτητος», ὁ συγγραφεὺς ἀναδημοσιεύει ἀριθμὸν ἄρθρων καὶ ἐκθέσεων τῶν τῆς τελευταίας δεκαετίας, τὰ ὅποια ὅμως παρουσιάζουν μεγάλην ὁμοιότητα ἀνὰ πρὸς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα. Προκειμένου περὶ σοβιετολογικῶν μελετῶν, ἡ συνεχὴς καὶ δραματικὴ ἐξέλιξις τῶν γεγονότων δύναται νὰ ἀφαιρήσῃ ὅλην τὴν ἐπικαιρότητα καὶ ἐπιστημονικὴν ἀξίαν καὶ ἀπὸ τὸ σοβαρώτερον ἄρθρον, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο ἀναλήγῃ γεγονότα καὶ τάσεις καὶ δὲν προβαίη εἰς παρακεκινδευμένα προβλέψεις. Ἀντιθέτως, ἓνα ἀπρόοπτον γεγονός ἀνῆλθε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἓνα ἄρθρον, ποῦ ἔμεινεν ἀπαρτήρητον, προσδίδοντας εἰς αὐτὸ ἀνέλπιστον ἐπικαιρότητα.

Ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα τῶν σοβιετολογικῶν σπουδῶν, ὁ καθηγητὴς Nove ἐξέρχεται μὲ ἠδῆσμένον τὸ γόητρον, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν οἰκονομικὸν τομέα τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Ἡ συλλογὴ τῶν ἄρθρων τοῦ ὑποδιαιρεῖται εἰς πέντε τμήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον περὶ βιομηχανικῆς μεγεθύνσεως καὶ προγραμματισμοῦ εἶναι μοιραῖον νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀμερολήπτων παρατηρητῶν τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας. Ὁ συγγραφεὺς ἀναλύει, βάσει ὅλων τῶν διαθέσιμων σοβιετικῶν πηγῶν, τὸν ὑπερσυγκεντρωτικὸν μηχανισμόν τῆς καταρτίσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν πενταετῶν προγραμμάτων. Πράγματι, ἀπὸ τῆς Σταλινικῆς περιόδου τῆς συγκαλύψεως καὶ τῶν πλέον ἀσημάντων στατιστικῶν δεδομένων μέχρι τῆς δημοσίας συζητήσεως κατὰ τὴν Κρουστσεφικὴν περίοδον τῶν μεγάλων ἀτελειῶν τοῦ σοβιετικοῦ προγραμματισμοῦ, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς ἀνυπολόγιστον διασπάθισιν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων, ἢ ἀπόστασις εἶναι πράγματι τεραστίαι. Μετὰ τὸν προσφάτως ἀποθανόντα οἰκονομολόγον Εὐγένιον Βάργκα, ὁ ὁποῖος ἀπετόλμησε νὰ διατυπώσῃ τὴν ἰδικὴν του διαγνώσιν περὶ τῆς οἰκονομικῆς πορείας τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, τώρα ἡ Δύσις ἀρχίζει καὶ ἐξοικειώνεται μὲ τὰ ὁδοῦκα τῶν διαπρεπῶν Ρώσων οἰκονομολόγων, ὅπως οἱ Στρουμίλιν, Νέμτσενωφ, Λίμπερμαν, καὶ τελευταίως τοῦ Τραπεζνικωφ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος διεξάγεται ἔντονος συζήτησις διὰ τὴν ἀποκέντρωσιν τοῦ προγραμματισμοῦ, τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κινήτρων τοῦ κέρδους διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἀποδοτικότητος τῶν σοβιετικῶν ἐπιχειρήσεων, τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐπιτοκίου διὰ τὴν πλέον ὀρθολογιστικὴν κατανομήν τῶν ἐπενδύσεων καὶ τὴν Κοινωνικὴν Πρόνοιαν εἰς τὴν ΕΣΣΔ. Τὸ πέμπτον τμήμα ἀπευθύνεται μᾶλλον εἰς τοὺς εἰδικούς, δηλαδὴ τοὺς στατιστολόγους καὶ τοὺς καταρτι-

Ἐκτὸς τοῦ τμήματος περὶ προγραμματισμοῦ, ἡ συμβολὴ τοῦ καθηγητοῦ Nove εἰς τὰ ἀγροτικά προβλήματα τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, εἶναι πάντοτε ἐπικαιρὸς λόγῳ τῶν μακροχρονίων προβλημάτων ποῦ δημιουργεῖ ὁ τομεὺς αὐτός, καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀνισομερῆ ἀνάπτυξιν τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἀνάγκην ἐισαγωγῆς μεγάλων ποσοτήτων σιτηρῶν. Ἀκολουθοῦν δύο δοκίμια μὲ θέμα τὸ σύστημα τῶν σοβιετικῶν ἡμερομισθίων καὶ τὴν Κοινωνικὴν Πρόνοιαν εἰς τὴν ΕΣΣΔ. Τὸ πέμπτον τμήμα ἀπευθύνεται μᾶλλον εἰς τοὺς εἰδικούς, δηλαδὴ τοὺς στατιστολόγους καὶ τοὺς καταρτι-

ζοντας δείκτας αγοραστικής δυνάμεως. 'Ακριβώς εις τὸ δοκίμιον τοῦτο ἀποκαλύπτεται ὁ πλοῦτος τῶν χρησιμοποιουμένων στατιστικῶν στοιχείων ἀπὸ σοβιετικὰς πηγὰς. Ἡ ὑπὸ κρίσιν συλλογὴ τῶν ἄρθρων καὶ δοκιμίων τοῦ καθηγητοῦ Nove, συμπληροῦνται ἀπὸ μίαν ἀνάλυσιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κριτηρίου τῆς οικονομικῆς ὁθολογικότητος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ παράλογα στατιστικὰ στοιχεία. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ἔργου τοῦ καθηγητοῦ Nove εἶναι ὁπωσδήποτε εὐνοϊκὴ, διότι ὁ συγγραφεὺς κατέχει πλήρως τὴν ἐπιστήμην του, δηλαδὴ τὴν δυτικὴν οικονομικὴν, καὶ μόνον οὕτως ἀποτολμᾷ νὰ ἐμπλακῆ εις τὸν λαβύρινθον τῶν σοβιετικῶν οικονομικῶν στατιστικῶν δ' ἂν ἀ καταλήξει εις συμπεράσματα, ἐνδιαφέροντα ὅλους τοὺς οικονομολόγους ἀνεξαρτήτως πολιτικῆς τοποθετήσεως.

N. Π. Κ.

L. Pa c k : «Optimale Bestellmenge und Optimale Losgrosse». Ἐκδ. Betriebsw. Verlag Dr. Th. Gabler, Βισμπάντεν 1964, σελ. 60, τιμὴ χαρτόδετο, 6,80 μάρκα.

Τελευταία ἡ ἐπιχειρησιακὴ ἔρευνα ἔχει στρέψει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς στὴν ἐξεύρεση τοῦ ἀρίστου μεγέθους τῶν παραγελλομένων ποσοτήτων ἀγαθῶν καθὼς καὶ τοῦ ἀρίστου μεγέθους τῆς τεχνικῆς παραγωγῆς ἀγαθῶν. Τόσο ἡ ὀξύτητα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ὅσο καὶ ἡ αὐξανομένη πίεσις τῶν μισθῶν ἐπιβάλλουν τὴν πτώση τοῦ κόστους. Κι' ἐδῶ ἀκριβῶς πρόκειται γιὰ τυπικὰ πεδία καὶ πηγὰς ἀπωλειῶν καὶ δυνατοτήτων ἐξοικονομήσεως ἐξόδων. Ἐστὶν δικαιολογεῖ καὶ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐνασχόλησίν του μετὰ τὸ θέμα αὐτό. Ἰσχυρίζεται ἀκόμα πῶς ἡ πραγμάτευσις τοῦ σχετικοῦ θέματος γίνεται πᾶνω στὴ βάση πολλῶ ἀφηρημένων μοντέλλων, πού λίγο μποροῦν νὰ ὠφελήσουν τὴν πράξιν. Γι' αὐτὸ καὶ ἀναλαμβάνει νὰ κἀνὴ χρῆσιν τῶν ἴδιων τύπων καὶ μεθόδων, πού χρησιμοποιοῦν καὶ ἄλλοι ἐρευνητῆς, ἀλλὰ προσαρμόζοντάς τες μετέτοιον τρόπο πρὸς τὰ πρακτικὰ δεδομένα, ὥστε νὰ διατηρητῆται ἄθικτος ὁ σύνδεσμος καὶ ἡ ἀλληλεξάρτησις τόσο ἀνάμεσα στὰ καθέκαστα πεδία τῆς ἐκμεταλλεύσεως ὅσο καὶ ἀνάμεσα στὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ τὴν ἀγοράν. Τὸ μικρὸ ἔργο, πὸ ἀποτελεῖ ἀνατύπωσιν ἀπὸ τὸ «Περιοδικὸ Οἰκονομικῆς τῶν ἐκμεταλλεύσεων» μᾶς μεταδίδει μιὰ μαθηματικὴ μέθοδον ἐξακριβώσεως τῶν ἀρίστων μεγεθῶν παραγγελίας καὶ τεχνικῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν. Τὸ δύσκολον κείμενον ἀπευθύνεται πρὸς τὴς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις κάθε εἴδους Ἰθίως πρὸς ἐκεῖνες, πού παράγουν περισσότερα εἶδη προϊόντων, πρὸς τοὺς μηχανικοὺς καὶ τοὺς ἰδιωτικοοικονομολόγους καὶ τελικὰ καὶ πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῶν οικονομικῶν ἐπιστημῶν.

K. Στυλιδιώτης

C u r t T e n g e l m a n n. Das : «Recht Des Einkaufs». Ἐκδ. Betriebsw. Verlag Dr. Th. Gabler, Βισμπάντεν 1964. Σελ. 221, τιμὴ χαρτόδετο 19,80, παιδόδετο 22,69 μάρκα.

Ὁ Τένγκελμανν, μολοντί νομικός, γράφει γιὰ τὴν πρακτικὴν δρᾶσιν μετὰ μιᾶ γλώσσᾳ, πὸ ἀποφεύγει τὴν ἐπιστημονικὴν διεσθυσιν καὶ προτιμᾷ τὰ παραδείγματα (114 τῶν ἀριθμῶν). Πρακτικὴ πείρα - εἶναι προϊστάμενος Δικαστικοῦ τοῦ Τμήματος προμηθειῶν μιᾶς μεγαλοεπιχειρήσεως καὶ βασανιστικὴ μὲ εὐσυνείδητη μικροεργασία ἀναζητήσεως καὶ συγκεντρώσεως διαφόρων νομικῶν διατάξεων, τὸ δίκαιον τῶν ἀγορῶν ἀγαθῶν καὶ πρώτων ὑλῶν γιὰ τὴς ἐπιχειρήσεις δὲν εἶναι δυστυχεῶς κωδικοποιημένο - γέννησαν ἕνα ἔργο πὸ ἐκπληρῶναι ἄριστα τὸ σκοπὸν του : Νὰ ἐφοδιάσῃ ὅλους ἐκείνους, πὸ διευθύνουν τὸ τμήμα ἀγορῶν καὶ προμηθειῶν μιᾶς ἐκμεταλλεύσεως μετὰ ὅλες τὴς ἀπαραίτητες νομικὰς γνώσεις.

Κάθε πράξιν ἀγορᾶς καὶ προμηθείας, ὅπως καὶ κάθε σχεδὸν ἄλλη συναλλαγὴ μεταξὺ δύο συμβαλλομένων, θεμελιώνει καθήκοντα καὶ δικαιώματα, πὸ ἡ μὴ τήρησίν του ἐπιφέρει ὀλικὰς ἀλλὰ καὶ «ἄλλες» ζημίας.

Τὸ βιβλίο δὲν εἶναι νομικὸ σχόλιο ἢ νομικὴ ἐρμηνεία, ἀλλὰ ἓνα εὐρετήριο πὸν περιέχει ὅλη τὴν ὕλη τοῦ δικαίου τῶν ἀγορῶν καὶ προμηθειῶν. Δὲν περιέχει ἐπομένως ἐπιστημονικὰ συζητήσεις ἀλλὰ καθοδηγεῖ τὴν δρᾶση καὶ μάλιστα τὴν γερμανικὴν πρακτικὰ. Μερικὲς βασικὲς ἀρχὲς ἔχουν βέβαια - ὅπως τοῦτο ἰσχύει καὶ γιὰ ἄλλες νομικὲς ἀρχὲς ὑπερεθνικῆ ἀξία.

Κατὰ τοῦτο παρομοιάζει ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὸν "Ἑλληνα ἀναγνώστη.

Κ. Στυλιδιώτης

Eduard Heimann: «Soziale Theorie der Wirtschaftssystem». Ἐκδ. J. C. B. Mohr, Tubingen 1963, σελ. 341, τιμὴ πανόδετο 34 μάρκα.

Σπάνια βρίσκεται ἡ στήλη αὐτὴ στὴν εὐχάριστη θέση νὰ ἐξάρη ἓνα πολύτιμο εἶδος βιβλίων: τὰ βιβλία ἐκεῖνα πὸν πασχίζουν νὰ δείξουν στὸν μοντέρνο ἄνθρωπο, τὴν τοποθεσία του καὶ τὸ περιβάλλον του. Τὸ παραπάνω βιβλίο ζωγραφίζει ζωηρὰ τὸ οἰκονομικὸ του τοπίο. Ἡ μεγάλη μετοβολή, πρὸ ἐπὶ ἤλθε ἐδῶ, ἀφότου τὸ σύνολο τῶν οἰκονομικῶν δραστηριοτήτων συγκροτήθηκε σ' ἓνα κυρίαρχο καὶ αὐτόνομο οἰκονομικὸ σύστημα, εἶχε σὰν συνέπεια τὴν προσαρμογὴ καὶ τῶν ἄλλων «τοπίων». Ἡ κυρία πρόθεσις τοῦ συγγραφέα εἶναι νὰ μᾶς καταστήσῃ κατανοητὴ τὴ φύση τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾶται μονάχα στὸ ἱστορικὸ καὶ γεωγραφικὸ πλαίσιο τοῦ τῆς σύγχρονης κοινωνίας—σὰν ἀντίποδο ἀλλὰ καὶ σὰν καρπὸ τοῦ λεγομένου ὠλοκληρωμένου κοινωνικοῦ συστήματος, στὸ ὁποῖον οἱ οἰκονομικὲς δραστηριότητες θεμελιώνονται ἄμεσα πᾶνω στοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς καὶ κυριαρχοῦνται ἀπὸ αὐτούς. Θέλει νὰ μᾶς δείξῃ τὴν σχέση ἐνὸς τέτοιου οἰκονομικοῦ συστήματος πρὸς τὴν κοινωνία, ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς ὁποίας χειροφετεῖται, καὶ μῆσα στὸ πλαίσιο αὐτὸ νὰ μᾶς διαγράψῃ τίς ἐναλλακτικὲς ἀρχές, τίς ἐξελίξεις καὶ τὰ ἰδιαιτέρα προβλήματα τοῦ καθενὸς οἰκονομικοῦ συστήματος. Σχετικὰ μᾶς δείχνει πὼς οἱ λόγοι, πὸν συνηγοροῦν γιὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ οἰκονομικὸ σύστημα δὲν εἶναι «φυσικοί», ἀλλὰ ἱστορικοί. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κυρία θέματα τοῦ βιβλίου του. Ὅμως τὴ μεγαλύτερη σημασία παρουσιάζει ἡ κυρία διάκρισις ἀνάμεσα στὸ ὠλοκληρωμένο κοινωνικὸ σύστημα καὶ στὸ σκέτο οἰκονομικὸ σύστημα. Τὴν συμβολικὴ ἔκφρασις τῆς διακρίσεως αὐτῆς ἀποτελεῖ ὁ σκοπὸς γιὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖται τὸ οἰκονομικὸ πλεονάσμα. Ἐκεῖ γιὰ τὴν κατασκευὴ μεγαλοπρεπῶν ναῶν πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ ἀντίτιμο τῆς πείνας, τῆς ἀρρώστειας καὶ τῆς ὑψηλῆς θνησιμότητος, ἐδῶ γιὰ τὴν κατασκευὴ μηχανῶν, ἐργοστασίων κλπ. στὴν ὑπηρεσία ἐνὸς νικηφόρου ἀγῶνα ἐνάντια στὴν πείνα, τὴν ἀρρώστεια καὶ τὴ θνησιμότητα. Ἐκεῖ ἔχουμε μιὰ πολιτιστικὴ Οἰκονομία, ἐδῶ μιὰ—ἂν ἐπιτρέπεται ὁ ὅρος «οἰκονομικὴ» Οἰκονομία. Πραγματικὰ ἡ φύσις τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος ἐγκεῖται στὴν ἐπιστροφή τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ οἰκονομικοῦ πλεονάσματος στὴν παραγωγικὴ διαδικασίαν καὶ ἀποσκοπεῖ στὴν ἐπέκτασι. Εἶναι φανερὸ πὼς ἡ ἐπέκτασι δὲν μπορεῖ νὰ συντελεθῇ αἰώνια, καὶ κυρίως δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτοσκοπός. Ἡ ἐν ἀφθονία κοινωνία ἔχει σήμερα ὅλες τίς δυνατότητες νὰ πραγματοποιήσῃ ἓνα νέο ὠλοκληρωμένο κοινωνικὸ σύστημα, μιὰ νέα πολιτιστικὴ Οἰκονομία. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ ἀποτελεῖ ταυτόχρονα καὶ τὴ μοναδικὴ δυνατότητα ἐπιβιώσεως καὶ ὑπεροχῆς τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Ἡ Δύσις εἶναι τυφλὴ «ἱστορικά», ἀλλὰ ἱκανὴ γιὰ μιὰ νέα βαθειὰ ἀνακατάταξι τῶν ἀξιών. Ἡ Ἀνατολή ἔχει πολὺ πῖδ ἀνεπτυγμένο ἱστορικὸ αἰσθητήριο, ἀλλὰ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ προσφέρῃ τίποτα σὲ ἀντικατάστασι τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος. Οἱ πολιτικὰ χρωματισμέναι θέσεις καὶ οἱ κάπως τολμηρὲς προβλέψεις δὲν μειώνουν οὐσιαστικὰ τὴ μεγάλη ἀξία τοῦ ἔργου.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν γενικῶν στοιχείων τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος καθὼς καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν εἰδικῶν στοιχείων τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ τῶν «δομικῶν» μεταβολῶν του εἶναι ἐξαιρετικὴ. Ἡ πληθώρα τοῦ ὕλικου, τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν γνώσεων ἀποτελεῖ

Ένα αληθινό μεταλλείο για τόν άναγνώστη. Άλλά τό μεταλλείο αυτό έχει εύρ-
τερη άξία. Θεμελιώνει τό οικοδόμημα τής κοινωνικής θεωρίας τών οικονομικών συ-
στημάτων και δείχνει τή βαθύτερη προβληματική τους. Κι' όχι μονάχα τήν οικονο-
μική. Ό καθηγητής Χάϊμαν, μελετημένος Ιστορικός, οικονομολόγος, κοινωνιολό-
γος και θρησκευτικός σοσιαλιστής, άφήνει στό βιβλίο του όχι μονάχα τά καθάρια
Υχνη μιάς πολύπλευρης μόρφωσης; και παιδείας και μιάς «άνθρωπιστικής» κοινωνικής
κοσμοθεωρίας, αλλά τό νέφος μιάς άνησυχίας για τήν τύχη του άνθρώπου και τής
ζωής του. Και πραγματικά ό άναγνώστης διερωτάται μαζί του, άν ό άσταμάτητος,
άσκοπος και γεμάτος άγωνία Υλιγγος τής σημερινής ζωής μας μέσα στον παράδεισο
τών θριάμβων μας δέν άποτελή ένα σύμπτωμα βαθειάς διαταραχής τής όργανικής
Ισορροπίας τής ζωής. «Κι' αυτό είναι ό τραγικός ήρωϊσμός τής σύγχρονης κοινω-
νίας ή καλύτερα και συντομότερα ή τραγωδία της—γιατί τραγωδία ύπάρχει εκεί όπου
ύπάρχει και μεγαλείο» (σελ. 24).

Κ. Στυλιδιώτης

P. S w o b o d a : «Die Betriebliche Anpassung als Problem des Betrieblichen
Rechnungswesens». *Εκδ. Betriebsw. Verlag Dr. Th. Gabler, Β ομπάντεν, 1964, σελ.
200, τιμή χαρτόδετο 24,80, πανόδετο 28.70 μάρκα.

Με πολύ λίγες εξαιρέσεις έχει ξεπερασθή πιά τό στάδιο έκείνο τής έπιστήμης
μας, στο όποιο, υπό τήν έπιρροή τών αντίληψεων τής γενικώτερης ανθρώπινης ζωής,
έθεωρούντο και τά οικονομικά φαινόμενα και δεδομένα—Ιδίως προκειμένου για τήν
παραγωγική έκμετάλλευση—μηχανιστικοβιολογικά. Ή γνώση, πώς τό «οικονομείν»
άποτελεί καρπό μιάς πνευματικής διαδικασίας που άντικαθρεφτίζεται σε υλικά άπο-
τελέσματα, πώς; δηλαδή οι άποφάσεις του άνθρώπου προηγούνται κάθε οικονομικής
δράσεως, κατακτά σήμερα όλο και στερεώτερο έδαφος. Ή θεωρία τής διαδικασίας
τής οικονομικής άποφάσεως, Ιδίως στο πλαίσιο τής Ιδιωτικοοικονομικής δραστηριότη-
τος άποτελεί και τήν άφετηρία από τήν όποία ξεκινά ή έργασία του κ. Σβόμποντα.
Αυτή έχει σαν σκοπό τήν εξέταση τών δυνατοτήτων έπιλύσεως τών προβλημάτων
προσαρμογής τής παραγωγικής έκμεταλλεύσεως με τή βοήθεια του Συστήματος τών
οικονομικών λογαριασμών. Ή βασική σκέψη είναι ότι μονάχα οι συντελεστές παρα-
γωγής δημιουργούν έξοδα, και μπορούν να άναπροσαρμοστούν. Γι' αυτό και δίδεται
Ιδιαίτερη σημασία στη συστηματοποίηση τών συντελεστών παραγωγής καθώς και στη
δυναμικότητα και έλαστικότητα τους. Ή διευκρίνιση τών μορφών προσαρμογής, καθώς
και μιά καλή εισαγωγή στο σύστημα τών οικονομικών λογαριασμών άποτελούν κατά
τόν συγγραφέα, τήν προϋπόθεση για μιά κριτική πραγμάτευση τών μέχρι τουδε προσ-
πειδων έπιλύσεως του προβλήματος τής προσαρμογής. Οι προσπάθειες αυτές (νόμος
τής άποθέσεως, κοστολόγηση κλπ.) προϋποθέτουν, καθώς δείχνεται στο βιβλίο, μιά
πολύ περιωρισμένη Ικανότητα προσαρμογής τής έκμεταλλεύσεως.

Τό γεγονός αυτό καθώς και τό γεγονός, πώς τόσο ή θεωρία όσο και ή πράξη
άπομονώνουν τόν τομέα τής παραγωγής από τόν τομέα τών επενδύσεων—μολονότι
και οι δύο τους συνδέονται στενότερα με τό αποτέλεσμα τής ξεχωριστής διαμορφώ-
σεως τής πολιτικής επί τής παραγωγής και τών τιμών από τήν έπενδυτική πολιτική,
ώδηγησαν τόν συγγραφέα στην προσπάθεια έξευρέσεως τών όρων του άριστου συν-
δυασμού τών άποφάσεων επί τής παραγωγής με τις άποφάσεις επί τών επενδύσεων.
Πράγματι, ξεκινώντας από τις λύσεις εκείνες, που δίδονται για τους διαφόρους τομείς
τής προσαρμογής τής έκμεταλλεύσεως πετυχαίνει να άναπτύξη μιά μορφή λογαριασμών,
που μäs έπιτρέπει να έπιλύσουμε τό πρόβλημα τής προσαρμογής τής έκμεταλλεύ-
σεως—τουλάχιστον βασικά. Τό ουσιαστικό στοιχείο τής προσπάθειας του έγκειται στο
ότι μäs άποκαλύπτονται οι ύπηρεσίες που μπορεί να προσφέρη ό ειδικός λογαριασμός
τών επενδύσεων στην έπίλυση τών θεμάτων προσαρμογής. "Ετσι, ή έργασία άποτελεί

μιά πολύτιμη συμβολή τόσο για τη θεωρία όσον και για την πράξη του λογαριασμού και ύπολογισμού των επενδύσεων.

Το έργο, ή επί ύφηγεσία έπιστημονική έργασία του συγγραφέα, είναι γραμμένο με συστηματικότητα και βαθύτητα, αλλά το τελευταίο αυτό προσόν κρύβεται κάτω από ένα φραστικό ένδυμα έξεζητημένοι. Εύτυχώς πού ό άναγνώστης δέν τό συναντά πολύ συχνά, αλλά όπως και νά έχη τό πράγμα είναι ύποχρεωμένος νά διαβάση τόν συγγραφέα με συγκέντρωση και προσοχή — από τήν άρχή μέχρι τό τέλος.

Κ. Στυλιδιώτης

A. T o y n b e e : America and the world revolution. Oxford Univ. Press, 1962.

Ό όνομαστός Ιστορικός είναι πράγματι άεικίνητος. Δέν ύπάρχει έτος εις τό όποϊόν νά μη έμφανίση νέα δημοσιεύματα. Τό τελευταίον του ένδιαφέρον έμπίπτει εις πρακτικά σύγχρονα θέματα. Τό παρόν βιβλίον περιλαμβάνει τός 3 διαλέξεις άς έκαμε τό 1961 εις τό άμερικανικόν πανεπιστήμιον τής Πενσυλβανίας. Εις τήν πρώτην διάλεξιν ύποστηρίζει ότι αι 'Ηνωμένα Πολιτεία κατέστησαν νυν ή άρχηγός — συντηρητική δύναμις, ένώ μετά τήν ανεξαρτησίαν των ήσαν ή άρχηγός — επαναστάτης δύναμις. Εις τήν δευτέραν ύποστηρίζει μεγαλυτέραν τήν άλληλεγγύην ήν δέον νά έχουν αι Η.Π. με τά φίλια κράτη. Εις τήν τρίτην κρίνει τήν τάσιν τής άφθονίας και προτρέπει πρός τήν ανάπτυξιν των πνευματικων δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Σ.Κ.Π.

**" ΔΕΛΤΙΟΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ,,
(BUSINESS ADMINISTRATION BULLETIN)**

**ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Έτος έκδόσεως 1962

Έκαστον τεύχος (περίπου 100 σελίδων) ισοδυναμεί
πρὸς πλήρες ἐκπαιδευτικὸν σεμινάριον καὶ περιέχει :

1) Ἄρθρα καὶ μελέτας :

Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων, Παραγωγῆς καὶ Διανομῆς Ἀγαθῶν, Ἀνθρωπίνων Σχέσεων, Κόστους, Στατιστικῆς κλπ.

2) Βιβλιογραφίαν :

Ἐπὶ τῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων τῆς Ὀργανώσεως καὶ Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν βοηθητικῶν αὐτῆς ἐπιστημῶν.

3) Εἰδήσεις :

Σχόλια, εἰδήσεις, ἀνακοινώσεις καὶ νέα ἀπὸ τὴν διεθνή καὶ Ἑλληνικὴν κίνησιν τῆς Διοικήσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος.

Γραφεῖα : Δραγατσανίου 6, Ἀθήναι, 122,

Τηλ. 224.636, 226.806 καὶ 936.410